

**UCHWAŁA NR III/20/15
RADY GMINY KORCZYNA**

z dnia 10 lutego 2015 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Korczyna na lata 2015 - 2018.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2013r., poz. 594, z późn. zm.), w związku z art. 87 ust. 1, 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.z 2014r., poz. 1446 j.t.), po uzyskaniu opinii Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Rada Gminy Korczyna uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Korczyna na lata: 2015 - 2018, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Korczyna.

§ 3. 1. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

2. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Gminy

Władysław Pelczar

GMINA KORCZYNA



**GMINNY PROGRAM
OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY KORCZYNA
NA LATA: 2015 – 2018**

Korczyna 2015



Spis treści

WSTĘP.....	4
Rozdział I.....	6
1. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.	6
2. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami	7
3. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	10
3.1. Dokumenty wykonane na poziomie kraju.....	10
3.2. Dokumenty wykonane na poziomie województwa i powiatu	12
4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	15
Rozdział II.....	20
1. Ogólna charakterystyka zasobu i stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.....	20
1.1. Zarys historii obszaru gminy	20
1.2. Krajobraz kulturowy	33
1.3. Zabytki nieruchome	36
1.4. Zabytki ruchome.....	38
1.5. Zabytki archeologiczne	40
2. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków.....	44
3. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy Korczyna	45
4. Miejsca pamięci narodowej na terenie Gminy Korczyna	52
Rozdział III.....	54
OCENA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO – ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ.....	54
Rozdział IV	58
ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE	58
1. Priorytety programu.....	58
2. Kierunki działań programu	58
3. Sposób i formy realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.....	65
Rozdział V	66
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	66
Rozdział VI	67
ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU.....	67



BIBLIOGRAFIA	69
Załączniki:	70
ANEKS 1	70
Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków i objęte ochroną konserwatorską z terenu gminy Korczyna.	70
ANEKS 2	71
Zabytki ruchome objęte wpisem do rejestru zabytków	71
ANEKS 3	76
Zestawienie kart adresowych gminnej ewidencji zabytków nieruchomych Gminy Korczyna .	76
ANEKS 4	88
Wykaz miejsc pamięci narodowej na terenie gminy Korczyna.	88



WSTĘP

Dziedzictwo kulturowe jest dobrem publicznym i to stanowi legitymację dla jego ochrony. Zabytkowe budowle, mające znaczenie historyczne, ludowa architektura wsi czy piękne krajobrazy kulturowe chronione są dla społeczności lokalnych, regionalnych, narodowych. Największym wrogiem zabytków jest upływający czas dlatego czym prędzej trzeba przygotować takie przepisy prawne, programy i procedury aby interesy ochrony dziedzictwa dało się zharmonizować z innymi ważnymi celami społecznymi i gospodarczymi regionu.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Korczyna jest w pewnym sensie dokumentem uzupełniającym do innych aktów planowania w gminie takich jak: Strategia Rozwoju Gminy Korczyna, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Korczyna, Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Korczyna 5, Plan Odnowy Wsi Czarnorzeki, Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Korczyna, w których jednym z priorytetów jest dbałość o zachowanie dziedzictwa kulturowego. Równocześnie jest dokumentem polityki administracyjnej w zakresie podejmowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Działania te określone są w odniesieniu do całej gminy jako jednostki podziału administracyjnego.

Program stanowi podwalinę współpracy między samorządem gminy, właścicielami zabytków i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Współpraca ta rozwijana w kolejnych latach powinna przynieść lokalnej i nie tylko lokalnej społeczności, wymierne korzyści – zachowanie naszego dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń. Dokument ten, to nie tylko wypełnienie ustawowego obowiązku, ale przede wszystkim wyznacznik celów, mający służyć rozwojowi gminy poprzez:

- poprawę stanu zachowania zabytków;
- eksponowanie walorów zabytkowych krajobrazu kulturowego;
- podnoszenie świadomości ochrony dziedzictwa kulturowego wśród społeczeństwa;
- wykorzystanie i udostępnienie zabytków na potrzeby mieszkańców i turystów.



Program ma wskazywać konieczne do wykonania zadania i sugerować sposoby ich realizacji poprzez określenie podstawowych założeń organizacyjnych, finansowych, promocyjnych i ochronnych.

Celem programu jest dążenie do osiągnięcia odczuwalnej i akceptowanej społecznie poprawy w zakresie: stanu zachowania i utrzymania obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie gminy Korczyna, szeroko pojmowanego zasobu dziedzictwa kulturowego oraz zachowania krajobrazu kulturowego. Istotnym jest, aby poprawa ta dokonywała się przy partycypacji mieszkańców Gminy, w różnych formach ich życiowej aktywności (praca zawodowa, działalność społeczna, działania wynikające z prawa własności lub z użytkowania obiektów zabytkowych), zaangażowanej w opiekę nad zabytkami. Obowiązkiem władz publicznych w tym względzie jest z kolei pobudzanie i usprawnianie mechanizmów regulujących kwestie tej opieki oraz tworzenie i wspieranie inicjatyw lokalnych.



Rozdział I

1. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Obowiązek sporządzania gminnych programów opieki nad zabytkami określa zapis art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162. poz. 1568 z późn. zm). W myśl art. 87 ustawy:

1. Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz. prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

2. Programy, o których mowa w ust. 1 mają na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania:
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje Rada Gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.



2. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami

Zapisy dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego zawarte zostały w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie zabytki zostały objęte ochroną zadeklarowaną, jako obowiązek państwa i każdego obywatela, w następujących zapisach:

- art. 5 „(...) Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.
- art. 6 „(.. .) Rzeczpospolita stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”.

Głównym aktem prawnym dotyczącym ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zgodnie z tą ustawą, ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu: zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych, umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla ich wartości, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Artykuł 6 ustawy wymienia elementy podlegające ochronie, którymi są:

1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa, dziełami budownictwa obronnego,
- d) obiektami techniki a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- e) cmentarzami,
- f) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,



g) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) zabytki ruchome będące, w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi,
- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3) zabytki archeologiczne, będące w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami,
- d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Art. 6 ustawy stanowi również, iż ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki. Zgodnie z tą ustawą, formami ochrony zabytków są: wpis do rejestru zabytków; uznanie za pomnik historii; utworzenie parku kulturowego, ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa obowiązki oraz kompetencje gminy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Obowiązki są określone m.in. w art. 22 pkt 4, obligującym do prowadzenia gminnej ewidencji zabytków, w art. 87 regulującym sporządzanie na okres czteroletni gminnych programów opieki nad zabytkami oraz w art: 18 i 19, nakazujących uwzględnianie



zapisów tych programów przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, decyzji o warunkach zabudowy i lokalizacji inwestycji celu publicznego.

W artykułach 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71 i 72 ustawy zawarte są szczegółowe obowiązki samorządu dla zabytków objętych ochroną które są własnością gminy lub są w jej posiadaniu. Ponadto przepisy art. 81 i art. 82 regulują możliwość udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru przez organ stanowiący gminy, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

W ustawie o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (Dz.U. z 2013r. poz. 594, z późn. zm.), określone zostały zadania odnoszące się wprost lub pośrednio do ochrony zabytków. Mowa jest tam iż do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów, a co za tym idzie również opieka nad zabytkami.

Istotne uregulowania, dotyczące ochrony zabytków i opieki nad nimi znajdują się w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Określone zostały tutaj zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej oraz zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy. Na podstawie tej ustawy gmina uprawniona jest do kształtowania krajobrazu gminy z uwzględnieniem znajdujących się zabytków na jej terenie i dających realny wpływ na ustanowienie instrumentów ochrony.

W ustawie z 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2010r. Nr 243, poz. 1623, z późn. zm). znalazły się unormowania działalności obejmującej sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów zabytkowych oraz zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach.

W ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej zawarty jest zapis mówiący, że: „...Mecenat nad działalnością kulturalną sprawuje państwo i polega on na wspieraniu i promocji twórczości,



edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami. Mecenat nad działalnością kulturalną sprawują też jednostki samorządu terytorialnego, organizujące działalność kulturalną, tworzące samorządowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym”.

3. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

3.1. Dokumenty wykonane na poziomie kraju

- *Tezy do opracowania krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zatwierdzone przez Ministra Kultury.*

W powyższych tezach umieszczono szereg zapisów mających istotny wpływ na dokumenty powstające na poziomie lokalnych samorządów.

Określone zostały tutaj główne cele i zasady ochrony konserwatorskiej, którymi jest wzmocnienie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym oraz poprawa stanu zabytków w Polsce. Wskazano siedem podstawowych zasad konserwatorskich:

- 1) *primum non nocere* (po pierwsze nie szkodzić).
- 2) maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych),
- 3) minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymywania się od działań niekoniecznych),
- 4) zasady, zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco,
- 5) czytelności i odróżnialności ingerencji,
- 6) odwracalności metod i materiałów,
- 7) wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Wymienione zasady dotyczą zarówno konserwatorów - pracowników urzędów, profesjonalnych konserwatorów - restauratorów dzieł sztuki, konserwatorów architektów, urbanistów, budowlanych, archeologów, badaczy, właścicieli i użytkowników, w tym duchownych - codziennych konserwatorów zabytkowych świątyń.



Omówione zostały „Działania o charakterze systemowym”, oraz mówiące m.in. o powiązaniu ochrony zabytków z polityką ekologiczną, dotyczącą ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa, a także o wypracowaniu strategii ochrony dziedzictwa i wprowadzeniu jej do polityk sektorowych.

W części dotyczącej systemu finansowania omówione zostały aspekty stworzenia stabilnego i przejrzystego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.

Rozdział pn. „Dokumentowanie, monitorowanie i standaryzacja metod działania”, zawiera wytyczne: dotyczące, m.in.: wypracowania spójnego systemu dokumentowania badań, stanu zachowania oraz określania i wartości zabytkowych wspólnego dla wszystkich typów zabytków; monitorowanie - poprzez gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa oraz ujednolicenia metod działań profilaktycznych, konserwatorskich restauratorskich i ochronnych.

Rozdział pn. „Kształcenie i edukacja” porusza fundamentalne zagadnienie stałej pracy nad wzrostem świadomości, w duchu poszanowania dla „autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego wielokulturowego dziedzictwa” oraz „upowszechniania wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej.”

W rozdziale: Współpraca międzynarodowa uregulowane zostały zagadnienia mające na celu wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku, działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie.

- *Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004 - 2013*, uzupełniona w 2005 roku na lata 2004-2020 określa działania konieczne do zrealizowania w regionach. Podkreśla przy tym wartość działań na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce. Główne założenia Strategii, związane z ochroną dziedzictwa kulturowego to m.in. działania zmierzające do aktywnego zarządzania zasobami materialnego dziedzictwa kulturowego poprzez poprawę stanu zabytków, zwiększenie ich dostępności dla turystów, inwestorów, mieszkańców, adaptacje,



zwiększenie atrakcyjności regionów, dzięki wykorzystaniu przez nie wartości wynikających z lokalnego zasobu dziedzictwa kulturowego oraz edukacja i wdrażanie metod nowoczesnego administrowania związanego z ochroną i zachowaniem zabytków.

- Jednym z instrumentów, za pomocą, których realizowane są wspomniane cele Strategii jest „ Narodowy Program Kultury „ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004~2020””. Podstawą do jego sformułowania jest uznanie dziedzictwa kulturowego za wartość mającą wpływ na rozwój i upowszechnianie kultury a także za potencjał regionów służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

Dokument ten określa działania, m.in.: przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami, podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa; poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej; intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne; zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych.

- Inne akty prawne, stanowiące podstawę ochrony zabytków:

- ustawa z 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2013r. poz. 1232 z późn. zm.);
- ustawa z 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2010r. Nr 102, poz. 651 z późn. zm.).

3.2. Dokumenty wykonane na poziomie województwa i powiatu

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego, uchwalony przez Sejmik Województwa Podkarpackiego w 2002 r. Plan określa główne zasady organizacji przestrzennej województwa, w tym związane z ochroną dóbr kultury. W dziedzinie gospodarki przestrzennej, jednym z priorytetów jest „Turystyka, kultura i ochrona środowiska”, gdzie zapisano, iż rozwój kultury i ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych regionu jest warunkiem podniesienia konkurencyjności produktu turystycznego. Służyć temu ma



wzbogacenie istniejących i kreowanie nowych produktów turystycznych opartych na dziedzictwie kulturowym i unikatowych wartościach przyrodniczo-kulturowych. W związku z tym konieczne jest prowadzenie "rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego, wartości krajobrazowych i przyrodniczych oraz rozwój działalności kulturowej, jako podstawy tworzenia produktu turystycznego".

W Planie tym przyjęto szereg zasad związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego: ochroną krajobrazu kulturowego i ładu przestrzennego, opieką nad zabytkami, dbaniem o wartości kultury niematerialnej, rozpoznaniem i waloryzacją zasobów kulturowych, promocją obszarów nasyconych obiektami zabytkowymi, przeciwdziałaniem działalności mającej negatywny wpływ na obiekty zabytkowe i krajobraz kulturowy. Wskazane zostały również obszary i obiekty, które miałyby zostać objęte szczególną ochroną, np. krajobrazu kulturowego, bądź poprzez tworzenie rezerwatów kulturowych, czy też uznanie ich za pomnik historii.

Ochrona dziedzictwa kulturowego uwzględniona została również w zaktualizowanym dokumencie Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2020, stanowiącym załącznik do Uchwały Nr XXXVII/697/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 26 sierpnia 2013r.

Jednym z celów Strategii jest : "Rozwinięty i efektywnie wykorzystany potencjał kulturowy regionu". Jako jeden z kierunków osiągnięcia tego celu jest: Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu (rozdział 2.2.3.).

Wskazano tutaj na konieczność podejmowania przedsięwzięć ukierunkowanych zarówno na kompleksową ochronę i zachowanie zasobów dziedzictwa kulturowego (m.in. poprzez zwiększenie funduszy na prace remontowo – konserwatorskie), jak również na jego odpowiednią promocję i wdrażanie nowoczesnego (efektywnego i racjonalnego) modelu zarządzania. Jako istotne wskazano również działania o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim skierowane do mieszkańców regionu.

Dokument przedstawia zakładane efekty realizacji zadań w tym temacie:

- kształtowanie krajobrazu kulturowego rozumiane jako zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego, szczególnie w zakresie poprawy ładu przestrzennego i estetyki otoczenia; ochrona i kształtowanie zabudowy historycznych miast i miasteczek oraz układów ruralistycznych; zapobieganie degradacji i ochrona zasobów dziedzictwa przyrodniczego regionu;



- poprawa stanu zachowania i ochrona obiektów oraz miejsc cennych kulturowo, m.in. poprzez wykorzystanie narzędzi prawa miejscowego, a także przeciwdziałanie procesowi ich dewastacji i degradacji;
- utrzymanie wielokulturowego bogactwa, tożsamości lokalnej i regionalnej m.in. poprzez działania o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim, w tym wspieranie folkloru i sztuki ludowej oraz ochronę wartości niematerialnych;
- wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzynarodowej w zakresie ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego;
- promocja najcenniejszych elementów dziedzictwa kulturowego z wykorzystaniem dostępnych w tym zakresie instrumentów, typu: kampanie informacyjne regionalne i ogólnopolskie, akcje promocyjne, konferencje, debaty, sympozja, eksperymenty, badania, publikacje.

W Strategii omówiona została współpraca na rzecz rozwoju turystyki. W rozdziale 1.3. jednym z celów jest: Budowa konkurencyjnej, atrakcyjnej oferty rynkowej opartej na znacznym potencjale turystycznym regionu. Dokument wymienia kierunki działań w tym zakresie:

- Rozwój atrakcji turystycznych oraz infrastruktury turystycznej;
- Podniesienie konkurencyjności produktów turystycznych w wiodących formach turystyki przyjazdowej do województwa;
- Rozwój promocji turystycznej oraz partnerstwa służącego turystyce przyjazdowej do województwa.

Temat ochrony i wzmocnienia potencjału dziedzictwa kulturowego regionu zawarty został również w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 oraz w uzupełniającym jego treść Szczegółowym opisie priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2013r. Dziedzictwo kulturowe uwzględnione zostało w Osi priorytetowej nr 6. Turystyka i kultura. Mowa jest tam o konieczności podjęcia działań służących odnowieniu obiektów zabytkowych znajdujących się w złym stanie. Miałoby to zostać zrealizowane poprzez „przedsięwzięcia polegające na rewaloryzacji, konserwacji, renowacji, restauracji oraz zachowaniu obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z otoczeniem a także ich adaptacji na cele kulturalne lub turystyczne”.



- Strategia Rozwoju Powiatu Krośnieńskiego - 2002r. W jednym z fragmentów dokumentu jest informacja o ogromnym bogactwie naturalnym regionu, jakim są lasy, zajmujące również znaczny obszar naszej gminy (ponad 30%) „Odrębność przyrodnicza, bogactwo żywej przyrody, walory krajobrazowe oraz zachowany w dużym stopniu naturalny charakter zasobów środowiska naturalnego spowodowały, iż obecnie region ten należy do wyjątkowych w skali kraju, pod względem wielkości powierzchni objętej przepisami o ochronie przyrody. Walory przyrodnicze powiatu sprawiły że znaczna część jego obszaru została objęta prawną ochroną przyrody w formie: parku narodowego, 7 rezerwatów przyrody, 2 parków krajobrazowych, 2 obszarów chronionego krajobrazu, 41 pomników przyrody oraz 1 stanowiska dokumentacyjnego (zgrupowanie jaskiń w Węglówce)”. Do rezerwatów przyrody należy rezerwat: „Prządki” w Czarnorzekach. Strategia wymienia 2 parki krajobrazowe. Jednym z nich jest Czarnorzecko – Strzyżowski Park Krajobrazowy o powierzchni 10 649 ha (85,6% ogólnej powierzchni), łączący ochronę wartości przyrodniczych i kulturowych z różnorodną działalnością człowieka.

4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Temat ochrony zabytków na obszarze gminy ujmują:

1. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Korczyna* przyjęte uchwałą Nr XX/84/00 Rady Gminy Korczyna z 28 czerwca 2000r. z późn. zmianami. Ustalenia tam zawarte rzutują na dalszą politykę gminy, odnoszącą się do ochrony zabytków a szczegółowo określaną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o lokalizacji celu publicznego oraz w decyzjach o warunkach zabudowy. Stan istniejącego na obszarze gminy dziedzictwa kulturowego nakreślony został przede wszystkim w części „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityka przestrzenna gminy Korczyna”, w rozdziale III. „Kierunki ochrony wartości i zasobów środowiska przyrodniczego” – ust. 2: Obszary i obiekty prawnie chronione”. Dokument obejmuje tereny:

a) Czarnorzeckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, utworzonego w 1998r. na mocy rozporządzenia Wojewody Krośnieńskiego Nr 10 z 2 lipca 1998r. (w jego granicach znajduje się środkowo – północna część gminy Korczyna);



b) Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego utworzonego w 1993r. na mocy rozporządzenia Wojewody Krośnieńskiego Nr 15 z 17 kwietnia 1993r. (Dz. Urz. Województwa Krośnieńskiego Nr 8 poz. 56, rozporządzenia Wojewody Rzeszowskiego Nr 11 z 16 marca 1993r. (Dz.Urz. Województwa Rzeszowskiego Nr 3, poz. 35) i rozporządzenia Wojewody Tarnowskiego (Dz. Urz. Województwa Tarnowskiego Nr 6, poz. 47);

b) Rezerwatu przyrody nieożywionej „Prądky” w miejscowości Czarnorzeki;

c) Rezerwatów: Czarny Dział i Sucha Góra;

d) Pomników przyrody w miejscowości Węglówka i Wola Komborska.

W rozdziale IV sprecyzowano zasady ochrony dóbr kultury, w szczególności poprzez dostosowanie zabudowy i infrastruktury mającej np. na celu objęcie strefą ochrony konserwatorskiej obszaru wokół ruin zamku „Kamieniec”. Ścisłą ochroną obejmuje się starą zabudowę wokół zamku i zakaz nowoczesnego budownictwa. Projektuje się objęcie ochroną konserwatorską obszaru wokół zabytkowego parku i dworu w Komborni.

W rozdziale tym jest także mowa o ochronie krajobrazu w części gminy wchodzącej w teren Czarnorzeckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego – objętej ochroną prawną krajobrazu i określonymi zasadami kształtowania terenu i zabudowy w taki sposób aby zachować piękno i walory widowskie terenu, poprzez m. in.: „kształtowanie zabudowy tak aby nie dominowała nad i w krajobrazie, budynki i budowle powinny być wpisywane horyzontalnie w krajobraz, formy architektury nawiązujące do form architektury tradycyjnej regionalnej”.

2. Strategia Rozwoju Gminy Korczyna (wprowadzona uchwałą Nr XV/68/00 Rady Gminy Korczyna z dnia 22 lutego 2000r.) - jako potencjał ekologiczny i kulturowy gminy obejmuje: Czarnorzecko Strzyżowski Park Krajobrazowy, Czarnorzecki Obszar Chronionego Krajobrazu, rezerwat przyrody nieożywionej „Prądky”, park krajobrazowy, ruiny zamku „Kamieniec”, kościoły w : Korczynie, Węglówce, Komborni, dwór Urbańskich w Komborni z zespołem parkowym, krajobrazy w Korczynie, Czarnorzekach, Krasnej i Komborni, stanowiska archeologiczne (w tym kurhan), trasy rowerowe i ścieżki przyrodnicze.



3. W Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Gminy „Korczyna 5” (uchwała Nr X/60/07 Rady Gminy Korczyna z dnia 4 grudnia 2007r. z późn. zm.) zapisano formy ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków, dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego. Ochroną konserwatorską objęto: 43 obiekty zabytkowe wpisane do ewidencji zabytków oraz inne formy, zidentyfikowane jako zabytkowe. MPZP zawiera m.in. następujący zapis:

„1. Prawnej ochronie dóbr kultury, na podstawie przepisów szczególnych podlegają **obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków**:

- 1) Ruiny Zamku Kamieniec (nr rej. A-263/68),
- 2) Zabytkowy dom nr 744 „Doktorówka” przy ulicy Szeptyckiego (nr rej. A- 48/84),
- 3) Zabytkowy dom przy ulicy Podzamcze 68 (nr rej. A-9/99),
- 4) Cmentarz Żydowski „Kirkut” (nr rej. A-307/94).

2. W obiektach wymienionych w ust. 1, pkt 1 i 4 utrzymuje się dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenu.”

Dokument ustanawia strefę ochrony krajobrazu kulturowego oraz ochronę konserwatorską obiektów ważnych dla krajobrazu kulturowego gminy, związanych z historycznym oraz teraźniejszym krajobrazem kulturowym, np., stacje i trasa Korczyńskiej Drogi Krzyżowej. Wskazano 4 stanowiska archeologiczne: nr rej. A-a 85/93, A-a 560/70, A – 561/70 oraz A – 263/68 - stanowisko „Zamek Kamieniec”. MPZP obejmuje ochroną stanowiska archeologiczne wpisane do ewidencji zabytków archeologicznych i ustala zasady ochrony osi widokowych zamku „Kamieniec” i Kościoła Parafialnego w Korczynie.

4. *Sołecka Strategia Miejscowości Korczyna*, zatwierdzona uchwałą Nr XXIII/245/13 Rady Gminy Korczyna z dnia 15 marca 2013r. ujmuje kompleksowo analizę zasobów położonych w miejscowości Korczyna, która to miejscowość dominuje, jeśli chodzi o dysponowanie zasobami zabytkowymi. Posiada walory różnorodności krajobrazu i rzeźby terenu, klimatu, szaty roślinnej oraz cenne przyrodniczo obszary lub obiekty, świat zwierzęcy (ostoje, siedliska), wody powierzchniowe (cieki, rzeki, stawy), walory geotechniczne. Strategia akcentuje zasoby kulturowe: walory architektury (ruiny zamku „Kamieniec”), walory przestrzeni wiejskiej publicznej (kapliczka „Echo Lourdes”, zabytki i pamiątki historyczne: neogotycki kościół parafialny p.w. NMP Królowej Polski – Sanktuarium Św. Józefa Sebastiana Pelczara, militaria i przedmioty związane z kolejnymi właścicielami



Zamku „Kamieniec”. Do najciekawszych należą portrety Aleksandra Fredry, Anny Szeptyckiej, XIV wieczny herb z drzwi zamkowych, miecz z przełomu XIV i XV wieku. W zrekonstruowanej części zamku działa muzeum zamkowe. Do miejsc, osób i przedmiotów kultu obok wspomnianego wcześniej kościoła parafialnego należy wymienić: kościół parafialny p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski (w sąsiedztwie zamku „Kamieniec”), kaplicę zamku niższego – korczyńskiego, „Prządk” - 3 głązy pochodzenia polodowcowego, cmentarz żydowski w Korczynie, grobowiec gen. St. Szeptyckiego.

W długoterminowy program rozwoju wsi wpisano m. innymi: „Zachowanie, odtwarzanie, zabezpieczenie cennego lokalnego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego oraz kulturowego i historycznego”, precyzując przedsięwzięcia, takie jak: uporządkowanie cmentarza żydowskiego, stworzenie ścieżki edukacyjnej dotyczącej historii Korczyny od czasów prehistorycznych i połączenie epok ścieżki edukacyjnej historii z odpowiednim wzorem tkackim - symbolem bogatej historii mieszkańców oraz tkactwa w Korczynie na przełomie dziejów.

W zakresie poprawy infrastruktury kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej oraz estetyki - Strategia Rozwoju wsi zawiera projekt modernizacji dworu gen. Szeptyckiego i stworzenia tzw. „izby tradycji” – muzeum poświęconego gen. Szeptyckiemu oraz wiele innych projektów pośrednio związanych z ochroną zabytków na terenie miejscowości i całej gminy. Wiele z tych zadań zostało już zrealizowanych.

5. *Plan Rozwoju Wsi Czarnorzeki*, zatwierdzony uchwałą Nr VII/ 42 /07 Rady Gminy z dnia 24 lipca 2007r. Większość terenu wsi obejmuje Czarnorzecko – Strzyżowski Park Krajobrazowy z naturalną otuliną: Czarnorzeckim Obszarem Chronionego Krajobrazu, będący atrakcyjnym terenem wędrówek pieszych, rowerowych, autokarowych oraz narciarskich. Najciekawsze jego fragmenty udostępniają szlaki turystyczne przebiegające przez wieś: czarny oraz leżące w bezpośredniej bliskości wsi - zielony i niebieski. Dużym zainteresowaniem turystów cieszą się ścieżki przyrodnicze „Czarnorzeki – Dział”, „Przy zamku „Kamieniec” oraz trasa rowerowa „Wokół Kamieńca i Prządek”. Z punktów widokowych znajdujących się na terenie Czarnorzek można podziwiać panoramy: Pogórza Dynowskiego, Strzyżowskiego, Dołów Jasielsko – Sanockich, Beskidu Niskiego a przy dobrej widoczności również Bieszczady i Tatry.



Jednym z zadań programu wsi Czarnorzeki jest „Tworzenie warunków do rozwoju turystyki na bazie istniejących walorów środowiska przyrodniczego i wartości kulturowych. W oparciu o opisane wyżej silne strony jako szanse, dokument zakłada m.in. rozwój bazy rekreacyjno – turystycznej i stworzenie ośrodka dla sportów narciarskich a przede wszystkim : „zagospodarowanie terenu wokół domu kultury w Czarnorzekach” (na dzień dzisiejszy zadanie to zostało zrealizowane).

6. *Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Gminy Korczyna, opracowany w 2005r. z późn. zm.* określa sposób ochrony najcenniejszych zabytków w gminie znajdujących się w miejscowościach: Kombornia i Korczyna a także stanowisk archeologicznych w Czarnorzekach.



Rozdział II

1. Ogólna charakterystyka zasobu i stanu zachowania dziedzictwa kulturowego

1.1. Zarys historii obszaru gminy

Gmina Korczyna położona jest w woj. podkarpackim, w pow. krośnieńskim. Geograficznie teren ten stanowi niezwykle malownicza południowa część Pogórza Strzyżowsko-Dynowskiego oraz północna część Kotliny Krośnieńskiej. Pośród uroczych wzgórz i dolin, przecinanych licznymi górskimi potokami i strumieniami, powierzchnię 92 km kwadr. zajmuje gmina Korczyna, którą zamieszkuje 11 tys. osób (11 163 tys.). W jej skład wchodzi 7 wsi: Czarnorzeki, Iskrzynia, Kombornia, Korczyna, Krasna, Węglówka i Wola Komborska.

Sąsiaduje bezpośrednio z miastem Krosnem oraz gminami: Domaradz, Haczów, Jasienica Rosielna, Krościenko Wyżne, Niebylec i Wojaszówka.

Dzieje ziem, na których położona jest gmina Korczyna sięgają czasów prehistorycznych. Jednak bardzo nikłe i niejasne są wiadomości dotyczące życia człowieka na tych terenach w najdawniejszych czasach. Jak dotąd nie udało się odnaleźć żadnych źródeł pisanych, a jedynym potwierdzeniem bytności człowieka na tym obszarze są wykopaliska archeologiczne.

Pierwsze dowody osadnictwa ludzkiego w okolicach Korczyny pochodzą z neolitu czyli młodszej epoki kamienia. Gromady ludzkie zaczęły wówczas, w warunkach ciągle poprawiającego się klimatu, uprawiać ziemię i zajmować się hodowlą. Większość miejscowości wchodzących w skład gminy Korczyna lokowana była już XIV – XV wieku.



Korczyna

Nie wiadomo dokładnie kiedy powstała Korczyna, pierwsza wzmianka o osadzie noszącej nazwę Kotczyna Wola pochodzi z dokumentu Władysława Jagiełły pisanym na pergaminie w roku 1392. Obecne nazewnictwo Korczyna weszło na stałe w użycie od XVII wieku. Nad nazewnictwem są całe dyskursy naukowe – jedni twierdzą, iż pochodzenie nazwy jest od „Kothschoen” co ma wskazywać na to, iż osiedlili tu kiedyś koloniści niemieccy spolszczyli określenie „piękne błota”. Przeciwnicy tej wersji – wskazują, na pokrycie lasami całych połaci tej okolicy i wykarczowanie przestrzeni na zabudowę osiedla – co wpłynęło na określenie nazewnictwa, czyli nazwa – pochodzi od „karczowania”.

Osada o nazwie „Cothczina Wola” założona została w XIV wieku, na prawie magdeburskim. Z prawem tym wiązał się nie tylko nowy system uprawy roli, tzw. trójpółwka i znaczne zwiększenie przydziałów dla poszczególnych rodzin, ale także rewolucja społeczna. Włościanin prawa niemieckiego był bowiem wolny osobiście, miał prawo opuszczania wsi, gromada cieszyła się także samorządem.

Zamieszkująca Korczynę ludność stanowiła różnorodną mieszanekę narodowościową. Oprócz osadników pochodzenia polskiego przybywali tu osadnicy niemieccy, a w korczyńskim przysiółku Sporne ludność swe pochodzenie wywodziła z czasów „Potopu”, w XVII wieku, bowiem osadzeni zostali tutaj ich przodkowie – jeńcy szwedzcy.

Korczyna od najdawniejszych czasów powiązana była z dziejami Zamku Kamieńca zwanego „Odrzykońskim”. W roku 1397 – przez króla Władysława Jagiełłę zamek ten wraz z przyległymi do niego wsiami (wśród nich była także Korczyna) ofiarował podkanclerzowi Klemensowi z Moskorzewa, który był protoplastą rodu Kamienieckich, herbu Pilawa. Prawdopodobnie nadanie to było nagrodą ofiarowaną za skuteczną obronę Wilna przed Krzyżakami. Od roku 1397 własność ta systematycznie była powiększana poprzez zakup sąsiednich wsi. W XV wieku rezydowały na zamku znakomite rody Kamienieckich.

W pierwszej połowie XVI wieku, Korczyna przechodzi na własność rodu Bonarów. Byli to bogaci kupcy przybyli z Niderlandów. Seweryn Bonar, bardzo majątny kupiec



krakowski, nabył Korczynę wraz „zamkiem dolnym” za długi Hetmana Mikołaja Kamienieckiego. W roku 1593 spadkobierczynią została Zofia Bonarówna, zamężna za Jana Firleja, marszałka wielkiego koronnego – rycerza a zarazem dyplomaty na służbie króla Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta.

Po śmierci Jana Firleja Korczynę odziedziczyli Piotr Firlej, wojewoda lubelski oraz Henryk Firlej kanonik krakowski. Korczyna była własnością Firlejów około stu lat.

W następnych latach Korczyna przeszła na krótko w ręce rodziny włoskiego pochodzenia – Scypionów, następnie w ręce Jabłonowskich. Jak większość szlachty na tym terenie, rodzina Jabłonowskich w latach 1769-1772 wspierała konfederację barską. Z tego też powodu przez długi czas w chylącym się ku ruinie zamku stacjonowały oddziały konfederatów.

Dalszy ciąg koligacji majątkowych Korczyny przedstawia się następująco: córka Józefa Jabłońskiego, Zofia wyszła za mąż za hrabiego Aleksandra Fredrę z Pleszowic, poetę i słynnego komedio- pisarza, otrzymała Korczynę, Węglówkę i Sporne. Córka Fredrów Zofia wноси w posagu Korczynę hrabiemu Janowi Szeptyckiemu.

Ostatnim właścicielem Korczyny był wnuk Aleksandra Fredry hrabia – generał Stanisław Szeptycki.

Kiedy parafia założona została niewiadomo, a to dlatego, że Firlejowie, przyjąwszy kalwinizm XVI wieku, zajęli kościół z jego uposażeniem i trzymali przez 30 lat. W tym czasie zaginęły wszystkie dokumenty. Domniemać można, że parafia istniała przed początkiem XVI wieku o czym świadczy wzmianka w aktach biskupich pod 1506 rokiem.

W ręce katolików powróciła z woli nawróconego w Rzymie Piotra Firleja. W roku 1621 Sebastian Pelcz, zagrodnik korczyński, wybudował kościół drewniany pod wezwaniem św. Apostołów Piotra i Pawła (spłonął w 1807r.). Parafia obejmowała wieś Korczynę, Sporne, Podzamcze i liczyła 800 wiernych. Ówczesni dziedzice Korczyny - Piotr Firlej i Henryk Firlej wnieśli dużo zasług wobec kościoła i parafii korczyńskiej. W roku 1694 Mikołaj Henryk Firlej przy parafii założył i hojnie wyposażył szpital dla ubogich. Ponadto jak wynika z zapisów pochodzących z wizytacji



biskupich diecezji krośnieńskiej z lat 1745 – 1783 w Korczynie istniała w tym czasie szkoła parafialna której rektorem był organista.

W roku 1812 pan na korczyńskich włościach **Józef hrabia Jabłonowski** ufundował dla parafii nowy, murowany kościół również pod wezwaniem Świętych Apostołów Piotra i Pawła. Konsekracja tej świątyni z okazałą klasycystyczną dzwonnica i trzema dzwonami miała miejsce dopiero w roku 1882.

Niedoskonałość konstrukcji ufundowanej przez Józefa Jabłonowskiego świątyni, liczne uszkodzenia murów, więźby dachowej i reszty substancji budowlanej powodowały konieczność jej gruntownego i kosztownego remontu. Mocno w swej kondycji nadszarpnięty obiekt nie spełniał już ambicji parafian dobrze się gospodarczo rozwijającego miasteczka oraz ich nowego duszpasterza **ks. Karola Kłeczka**. Wobec alternatywy: remont czy budowa nowej świątyni zdecydowano się na wybór drugiego rozwiązania tj. budowę w Korczynie nowego Domu Bożego.

Za protekcją i przy wydatnej pomocy materialnej zasiadającego na Stolicy Biskupiej w Przemyślu korczyńskiego rodaka **Józefa Sebastiana Pelczara** powstał w latach 1910 – 1914 obecny neogotycki zaprojektowany przez przemyskiego inżyniera architekta **Stanisława Majerskiego**. Stylową dzwonnica rozebrano w roku 1934, gdyż zasłaniała fronton obecnej neogotyckiej świątyni.

W 1905 roku założono także Dom Zakonny Sióstr Sercanek.

Korczyna już od XVI wieku stawiała się prężną osadą a ludność zamieszkująca te tereny zajmowała się głównie rolnictwem.

W 1772 roku po I rozbiórce Polski tereny Korczyny znalazły się pod panowaniem monarchii austriackiej. Austria „odziedziczyła Galicję” jako kraj zacofany i biedny a w swej polityce nie miała zamiaru uprzemysławiać tych obszarów, traktowała Galicję jako kolonię dostarczającą surowców, rekrutów, widząc tu rynek zbytu dla uprzemysłowionych prowincji cesarstwa Austro-Węgierskiego.

W takich to warunkach kształtować się zaczęło życie mieszkańców Korczyny. W roku 1785 została dokonana reforma osad i podzielono miejscowości na miasta i miasteczka. Korczyna została zaliczona do miasta – otrzymała samorząd miejski z burmistrzem na czele.



Na decyzję zaliczenia Korczyny do miasta wpłynęły warunki społeczno-ekonomiczne, jakimi miejscowość ta w owym czasie dysponowała. To właśnie tutaj koncentrowało się życie handlowe dla najbliższych okolic, tu odbywały się targi i jarmarki, funkcjonowała także parafia. Zapewne tym czynnikiem awansowała Korczyna, będąca do tej pory wsią targową, do rangi miasteczka ponieważ w tym okresie właśnie targi były czynnikiem „miastotwórczym”.

Stopniowo ulegała zmianom zabudowa. Tworzył się nowy układ przestrzenny. Zabudowa miejska tworzyła trójkątny plac przed kościołem – tu bowiem odbywały się targi. Siłą rzeczy ustaliło się centrum – rynek a wzdłuż niego powstawały nowe ulice. Korczyna przeobrażała się na aglomerację miejską.

Zajęciem, które tak w Korczynie jak i na Galicji dominowało było rolnictwo, nie mogło ono jednak wyżywić wszystkich. Przyczyną było dzielenie spadkowe posiadanej ziemi dla następnych generacji. Panowała nędza – głód stale zagrażał mieszkańcom tych rejonów. Na pewno w znacznym stopniu przyczyniło się do tego pojawiające się w okolicach Korczyny klęski żywiołowe. W roku 1807 miasteczko strawił pożar. Spłonęło wtedy, prócz kościoła i plebanii, 100 domów. Sprawy nie polepszały też powodzie, gradobicia, zarazy bydła, epidemie i nieurodzaje. I wówczas to – co bardziej przedsiębiorczy ludzie – poza uprawianiem swego skrawka ziemi zaczęli rozglądać się za dodatkowym zajęciem. A więc zmuszeni warunkami egzystencji Korczyńscy i okoliczni mieszkańcy zaczynają rozwijać tkanie płócien widząc w tkactwie możliwość przetrwania. W wielu chatach wiejskich, przeważnie krytych słomą, stawiano warsztaty.

Tkactwo rozwijało się systematycznie i w późniejszym okresie Korczyna była najbardziej intensywna w produkcji. Płótna Korczyńskie odznaczały się trwałością i dobrym wykończeniem, były znane nie tylko na rynku lokalnym ale również w kraju i zagranicą. Próbowano tu i innych rzemiosł jak szewstwo, kowalstwo, szklarstwo, krawiectwo, ale był to znikomy procent. W połowie XIX wieku, w księgach metrykalnych znajdujemy następujący zapis: w Korczynie jest 2 kmieciów, 40 zagrodników, 229 tkaczy, 13 szewców, 2 krawców, 2 kowali i 6 innych rzemiosł.

W dobie autonomii galicyjskiej Korczyna weszła wreszcie na drogę powolnych, ale zmierzających ku lepszemu zmian. W 1886 roku liczyła 741 domów



i 4937 mieszkańców, a w zaledwie 14 lat później na powierzchni 1762 ha mieszkało już 5422 osoby. Miasteczko posiada 802 domy, kościół parafialny, dom zakonny, dwie szkoły ludowe, szkoleniowy zakład tkacki, pocztę z telegramem, aptekę i lekarza.

Przełom wieków niósł też pozytywne zmiany. Zapoczątkowana została wtedy działalność wielu organizacji i instytucji gospodarczych, społecznych i kulturalnych.

W roku 1875 założona została w Korczynie, gminna kasa pożyczkowa, głównym powodem jej powstania była konieczność udzielenia pomocy gospodarzom, którzy dotknięci zostali różnego rodzaju nieszczęściami. W roku 1882 społeczność tkaczy korczyńskich by ratować tkactwo i uwolnić rzemieślników, szczególnie od wpływów żydowskich, założono spółkę pod nazwą „Towarzystwo Tkaczy” pod opieką św. Sylwestra.

Poruszając kwestię Żydów należy dodać, że byli oni częścią społeczeństwa korczyńskiego. W 1870 roku gmina żydowska liczyła 707 osób i posiadała w Korczynie dwie synagogi, własny cmentarz i szkołę, do której uczęszczało 40 uczniów. Żydzi stanowili główną siłę napędową gminy. Błyskawicznie opanowali oni handel, pokonując katolików sprytem czy zmysłem do interesów. Handlowali bowiem wszystkim, trudnili się lichwą oraz drobnym rzemiosłem, przyczyniając się do upadku rzemiosła tkackiego ponieważ handel płótnami odbywał się kosztem producenta.

Co światlejsi ludzie zaczęli się zastanawiać jakby zahamować proces wyzysku, wprowadzić system konkurencji. W latach 1870 i następnych powstają firmy polskie, małe przedsiębiorstwa skupu wyrobów gotowych i ich sprzedaż we własnych sklepach. Była to próba uporządkowania produkcji i zbytu. Wraz z założeniem „Towarzystwa Tkaczy” które miało własny statut, wróciła nadzieja na polepszenie się życia w najbliższej przyszłości. W roku 1886 założono szkołę dla wykształcenia tkackich rzemieślników. Korczyna pod koniec XIX wieku była miasteczkiem prężnym, w roku 1897 liczyła 5257 mieszkańców oraz 838 domów, które w większości były murowane.



Lata poprzedzające I wojnę przyniosły powolną, lecz widoczną poprawę sytuacji ekonomicznej mieszkańców Korczyny. Przyczyniło się do tego odradzające tkactwo, ponadto na południowych stokach wzgórz korczyńskich zaczęto zakładać sady, co wpłynęło na rozwój przetwórstwa owocowego, nie bez znaczenia pozostały też zmiany w rolnictwie. Ogólny wzrost poziomu kultury poprzez oddziaływanie szkolnictwa i funkcjonujące organizacje społeczne, nadal odbywały się targi i jarmarki - wszystko to wpływało na coraz lepsze warunki życia mieszkańców.

Budowano domy murowane z kominami, budowali je głównie ludzie powracający z emigracji, którzy niegdyś z powodu biedy, z ojczystych stron musieli wyjechać. Najczęściej wyjeżdżali oni do Ameryki, by po kilku latach wrócić i „przynieść ze sobą postęp”, toteż domy które budowali były nowoczesne.

Niestety wybuch I wojny światowej zahamował dalszy rozwój miasteczka. W ciągu zmagających wojennych ziemie te przechodziły z rąk do rąk, dwóch wrogich armii, austriackiej i rosyjskiej stając się niemym świadkiem tragicznych wydarzeń.

Okres międzywojenny dla mieszkańców nie był łaskawy, miejscowość przeżywała znaczny kryzys gospodarczy, a ludzie pamiętający te czasy opisują je jako okres „wielkiej biedy”. Jak podają źródła, gmina korczyńska zamieszkiwana była przez Polaków, Rusinów i Żydów. W 1926 roku Korczyna stała się ośrodkiem organizacyjnym rzemiosła w najbliższych okolicach, dzięki utworzeniu Stowarzyszenia Przemysłowego „Cech Zbiorowy”, który tym zasięgiem obejmował gminy: Czarnorzeki, Iskrzynia, Krasna, Kombornia wraz z Wolą Komborską oraz gminę Węglówka i miał wspierać grupy zawodowe zrzeszone w Cechu. Ponadto na terenie miejscowości funkcjonowały młyny, tartaki, tkalnia płótna oraz cegielnia.

Do roku 1934 Korczyna była miasteczkiem o charakterze rolniczym. W powiecie krośnieńskim zostały przeprowadzone reformy administracyjne co doprowadziło do utraty praw miejskich przez Korczynę.

Tragedią dla Korczyny, tak jak dla całego kraju, był wybuch II wojny światowej. Okupacja hitlerowska przyniosła ze sobą rozstrzeliwania, pacyfikacje, konfiskaty, aresztowania, wywózki na roboty do Niemiec oraz prawie całkowitą zagładę ludności żydowskiej. Pod koniec wojny przed wkroczeniem wojsk radzieckich, Niemcy



przeprowadzili pacyfikację wsi, pozostawiając za sobą spaloną wieś i trupy mieszkańców. Korczyna wyzwolona została spod okupacji hitlerowskiej 8 września 1944 roku. Druga wojna światowa krwawo zapisała się w dziejach Korczyny.

Pomimo tego okres powojenny to powolna, systematyczna odbudowa zniszczeń wojennych. Pierwsza spółdzielnia korczyńska „Towarzystwo Tkaczy” która powstała jeszcze przed wojną przekształciła się w zakład produkcyjny. Pod koniec lat 60-tych, Korczyna była traktowana jako nowy ośrodek przemysłu fabrycznego, specjalizujący się w przemyśle lekkim. Najważniejszą rolę odgrywał tu przemysł spożywczy, włókienniczy i drzewny.

Los nie był zbyt łaskawy dla materialnych śladów bogatej historii Korczyny. Nie zachowały się cenniejsze obiekty dawnej architektury, przetrwały natomiast resztki starego układu urbanistycznego z rynkiem i ulicą przelotową. Wzdłuż niej stoi kilka kamieniczek z okresu międzywojennego, większość domów jednak jest współczesna. W zachodniej części placu stoi monumentalny, górujący nad ryneczkiem wybudowany przez mieszkańców, kościół. W pobliżu kościoła znajduje się dawny szpital dla ubogich, murowany, z XVII wieku, wielokrotnie przebudowany, wskutek czego zatracił cechy stylowe. Na peryferiach Korczyny zachowały się nieliczne drewniane chałupy konstrukcji zrębowej z belkowanymi stropami, pokryte strzechą. Domy te jednak szybko znikają z krajobrazu Korczyny, zostają modernizowane lub na ich miejscu powstają nowe współczesne. Rejon dawnego dworu Szeptyckich zmieniony i porośnięty resztkami parku a ogrody przecięte są nową drogą publiczną. Na starym cmentarzu znajduje się kapliczka murowana, wzniesiona w 1822 roku oraz resztki kamiennych klasycystycznych nagrobków. Na terenie całej wsi zachowały się cztery kapliczki oraz figury przydrożne z ludowymi rzeźbami.

Nie brak tu również pamiątek i pomników historii oraz przepięknych okazów przyrody i wspaniałych walorów krajobrazowych.

Węglówka

W źródłach pisanych Węglówka pojawiła się w 1418 r. razem z Łączkami (Jagiellońskimi). W 1441 r. w dokumentach odnotowany jest sołtys z Niżnej Węglówki



- Jan Nieciecki, a sześć lat później - Maciek Belczowic. Przy podziale dóbr między Kamienieckimi dokonanym w 1448 r. wieś dostała się Henrykowi, który pisał się wówczas: „z Kamieńca alias z Węglówki”. Część wsi (może „wyżną”) posiadał Mikołaj Kamieniecki z Wielopola (zastawił swą posiadłość w 1450 r. Stanisławowi - sołtysowi z Łęk). W pierwszej połowie XVI w. właścicielem Węglówki był kasztelan sanocki Klemens Kamieniecki (zm. w 1536 r.). W 1581 r. wieś należała już do Seweryna Bonera Młodszeo. Liczyła wtedy: 40 kmieci osiedlonych na 3,5 ha ziemi, 4 zagrodników z rolami, 9 bez roli, 3 komorników z bydłem i 2 bez bydła. Sołtys miał jeden łan, zaś pop - pół łana. W XIX wieku Węglówkę otrzymała córka Józefa Jabłonowskiego - Zofia Skarbkowa, późniejsza żona znanego komediopisarza Aleksandra Fredry. Córka z tego małżeństwa - hr. Zofia (ur. w 1837 r.) wyszła w 1861 r. za hr. Jana Szeptyckiego i w ten sposób właścicielami wsi stali się Szeptyccy.

Ks. W. Sarna podaje, że Węglówka nazywała się po rusku Waniwka i była siedzibą greckokatolickiego proboszcza. Miała cerkiew pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, wybudowaną ok. 1600 r. (obecna - z końca XIX w. użytkowana jest przez parafię rzymskokatolicką).

Węglówka znana była od dawna ze źródeł ropy naftowej. Balthazar Hacquet odnotował w XVIII w., że znalazł w bagnistym ogrodzie w Węglówce kilka źródeł ropy, które zaopatrywały rolników w smar do osi u wozów. O źródłach ropy w tej miejscowości pisał też Stanisław Staszic w dziele „O ziemiorodztwie Karpatów” (1815 r.). Podobno w XVI w. Krosno miało przywilej oświetlania miasta olejem skalnym z Węglówki. Jako datę powstania kopalni przyjmuje się 1888 r. Eksploatacja szybów trwa nieprzerwanie do dziś.

U schyłku XIX w. Węglówka zajmowała 15,23 km kw., miała 268 domów i liczyła 1693 mieszkańców. Na przycerkiewnym cmentarzu zachowało się kilka starych nagrobków, świadczących o ruskim pochodzeniu pierwszych mieszkańców wsi, tzw. Zamieszkańców, oraz grób angielskiego przedsiębiorcy naftowego Keitha Nelsona (zm. w 1898 r.).



Czarnorzeki

Prawdopodobnie pierwsza wzmianka o tej wsi pochodzi z 1544 r., kiedy to określano osadę jako Vola Czarna. W drugiej połowie XVI w. nazywała się Czarny Potok, należała do dóbr Kamienieckich. Od 1624 r. występuje pod nazwą Czarne Rzeki. Wtedy to - po podziale dóbr pomiędzy 4 synów Piotra Firleja z Dąbrowic - wieś dostała się Piotrowi Firlejowi. U schyłku XIX w. właścicielką Czarnorzek była Maria Orpiszewska ze Skrzyńskich. W 1600 r. wybudowano w osadzie drewnianą cerkiew greckokatolicką pw. św. Dymitra; rozebrano ją w związku ze wzniesieniem nowej, murowanej świątyni w 1918 r., która jest obecnie użytkowana przez parafię rzymskokatolicką.

W 1897 r. Czarnorzeki zajmowały obszar 4,16 km²., liczyły 107 domów oraz 637 mieszkańców. Znaczną ich część stanowiła ludność ruska, zwana Zamieszańcami, która po II wojnie światowej przesiedlona została do b. ZSRR. Na całą okolicę słynęła ona między innymi z umiejętności wykonywania wysokiej jakości wyrobów z kamienia. Na pobliskiej Suchej Górze zbudowano w 1960 r. radiowo-telewizyjne centrum nadawcze z wieżą przekaźnikową.

Krasna

Trudno dokładnie określić datę założenia Krasnej. W dokumentach pod rokiem 1418 pojawia się dziedzic wsi Paweł, a w 1450 r. - Mikołaj. Według rejestrów poborowych z 1504 r., w Krasnej miał być tylko jeden komornik. W 1508 roku właścicielem wsi był Hieronim Domaradzki. W roku 1536 dziedziczka Anna Natkowska płaciła podatek od 23 kmieci, siedzących na nierównych działkach; 7 ról kmiecych było opustoszałych. We wsi był wówczas dwór z folwarkiem, młyn, karczma, 2 małe stawy rybne. Całość oszacowano na 400 grzywien. W 1581 r. Krasna należała już do Seweryna Bonera Młodszego. Jej właściciel płacił od 27 kmieci siedzących na 5,5 łanach, 6 zagrodników z rolami, 2 bez ról, 3 komorników z rolami, 3 bez ról oraz 3 rzemieślników. Ówczesny sołtys Łukasz Wałkowicki (Wałkowicki?) dzierżył 1 łan. Ruski pop miał pół łanu uposażenia.

W 1593 r. na zamku w Lublinie, Firlejowie podzielili się przypadającymi im dobrami. Krasna dostała się Piotrowi Firlejowi, a po kolejnym podziale dokonanym



przez Rocha Michała Jabłonowskiego - jego synowi, Józefowi. Potem tę wieś otrzymała córka hr. Leona Jabłonowskiego (zm. w 1844 r.) Emilia, zaślubiona z Ksawerym Zarębą Skrzyńskim. Z kolei dziedziczką Krasnej została córka Emilii - Maria, która poślubiła Kazimierza Orpiszewskiego.

Ks. W. Sarna w „Opisie powiatu krośnieńskiego” z 1898 r. podaje, że Krasna nazywała się po rusku Korosteńka, miała szkołę oraz cerkiew parafialną pw. św. Michała Archanioła, wybudowaną w 1762 r. (rozebrano ją po 1922 r.), a katolicy obrządku łacińskiego należeli do parafii w Lutczy (pow. strzyżowski). Pod koniec XIX w. powierzchnia Krasnej wynosiła 11,26 km kw. Domów we wsi było 238, a mieszkańców 1406, z których większość stanowili Zamieszkańcy. W latach 1912-1914 wzniesiono nową, murowaną cerkiew przejętą po II wojnie światowej przez parafię rzymskokatolicką.

Kombornia

Prawdopodobnie została założona w drugiej połowie XIV wieku (być może lokowana na prawie magdeburskim przez Kazimierza Wielkiego). W 1448 r. należała do Henryka Kamienieckiego. Pierwotnie nazywała się Kaltborn (1426 r.), Kaltborna (1427 r.), Caldbornia (1455 r.), Calbornya (1462 r.). Obecne brzmienie Kombornia uzyskała w XVI wieku. W 1515 r. wieś liczyła 22 łany kmiece, posiadała młyn i karczmę; osada należała wtedy do Kamienieckich. W latach trzydziestych XVI wieku nabyli ją Bonerowie, później zaś Firlejowie. Po nich jakiś czas Kombornię dziedziczył Jędrzej Rap, potem była w rękach Tarnowskich. Od nich przeszła w posiadanie Antoniego Ustrzyckiego, następnie Stanisława Wierzbowskiego. Z kolei tytułem darowizny miejscowość znalazła się w rodzinie Urbańskich: najpierw Ignacego z Urbanic, stolnika przemyskiego (1735-1775), później Adama, stolnika sanockiego (1775-1803), Stanisława (1803-1833) i Feliksa, od którego nabył Kombornię Piotr Tchórznicki. Od niego w spadku przeszła wieś na własność Marii z Urbańskich, Szeliskiej.

Zbudowany we wsi w XV wieku drewniany kościół w 1624 r. został zniszczony przez Tatarów. Budowę kolejnej modrzewiowej świątyni, fundacji Piotra Firleja, kasztelana kamienieckiego, ukończono w 1636 r. Została ona rozebrana po tym, jak w 1932 r.



wzniesiono obecnie istniejący, murowany kościół, do którego przeniesiono część XVIII-XIX-wiecznego wyposażenia poprzedniej świątyni.

Istniał tu silny ośrodek rzemiosła, zwłaszcza tkactwa i kowalstwa, odbywały się słynne w okolicy targi i jarmarki. Przez pewien okres Kombornia miała charakter miasta, resztki miejskiego układu architektonicznego są jeszcze do dziś czytelne.

Również zanikła architektura wiejskich chałup pokrytych strzechą, w których dawniejszy chłop mieszkał i pracował zajmując się tkactwem i rolnictwem.

W Komborni znajdował się zespół dworski z połowy XVIII wieku z obszernym parkiem, browarem piwnym, gorzelnią i cegielnią, później jednak kilkakrotnie przebudowywany.

Z Komborni pochodził wybitny historyk literatury polskiej i edytor, profesor Stanisław Pigoń (1886-1968), znawca monografii wielkich pisarzy, badacz kultury ludowej.

Wola Komborska

Pierwotnie jej nazwa (zapisana w 1457 r.) brzmiała najprawdopodobniej Wierzchnia Jasienica, a potem Wola Chrostowa od Stanisława Chrosta - zasadźcy, który w 1460 r. sprzedał sołectwo w Lalinie. Być może, że już przed 1471 r. istniała tu osada, zaludniona przez polskich osadników. Wola należała do panów z Kamieńca, a potem przeszła w ręce Bonerów. W 1589 r., według danych rejestrów poborowych, było w tej wsi 1,25 łana, 9 zagrodników z rolami, 5 komorników z bydłem, dwóch bez bydła oraz młyn.

Wola Komborska powstała zapewne niezadługo po Komborni i dzieliła z nią losy i „właścicieli”. W 1898 r. Wola Komborska obejmowała 308 km kw., miała 88 domów i liczyła 521 mieszkańców (większość - 507 wyznania rzymskokatolickiego oraz 9 żydów), zaś w 1934 r. - 609 mieszkańców. W Woli Komborskiej zachowały się nieliczne obiekty dawnego budownictwa, jeden z nich nieduży młyn wodny, pochodzący z drugiej połowy XIX wieku przeniesiony został wraz ze wszystkimi mechanizmami do Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku.



Iskrzynia

Jest najprawdopodobniej najstarszą osadą w gminie Korczyna. Istniała na pewno przed 1340 r. Możliwe nawet, że początkami sięgała czasów wczesnopiastowskich. Lokował ją w 1352 r. Jakub Iskra (w dąbrowie zwanej Obrwinów i Brachcyn) na prawie magdeburskim - na podstawie przywileju otrzymanego od króla Kazimierza Wielkiego. Od nazwiska sołtysa - zasadźcy osada nazywała się początkowo Iskrzina Wola. W połowie XV w. sołectwo posiadał kasztelan sanocki Piotr Smolicki, a po nim dziedziczyli synowie: Mikołaj, Stanisław, Jan i Maciej, którzy sprzedali je w 1463 r. za 120 kóp groszy polskich Sieciechowi, a ten zapisał wieś w 1467 r. swemu zięciowi Mikołajowi Janowskiemu. W 1477 r. Zofia Janowska sprzedała sołectwo Marcinowi Oglądowskiemu za 130 kóp groszy. Z kolei kupił je w 1488 r. Mikołaj Marcinkowski. Przed 1508 r. od Stanisława i Marcina Marcinkowskich nabył je Andrzej Myszkowski (lub Mysłowski), a w 1510 r. Zofia Mysłowska (wraz z synami Adamem i Andrzejem) odprzedała sołectwo Adamowi Mysłowskiemu, który uzyskał od króla Zygmunta I jego zatwierdzenie. W 1552 r. sołectwo w Iskrzyni posiadał Stanisław Mysłowski (prawdopodobnie syn Adama), który miał tytuł: sołtys Jego Królewskiej Mości.

W wyniku pierwszego rozbioru Polski wieś ta przypadła Austrii i weszła w skład dóbr królewskich. Następnie została sprzedana przez królewską administrację dóbr. Była w posiadaniu Feliksa Urbańskiego, syna Kajetana, stolnika sanockiego. W latach 1873-1875 doszło do parcelacji obszaru dworskiego pomiędzy 56 właścicieli. W 1878 r. w budynku dworskim (rozebranym w 1987 r.), zakupionym przez gminę, utworzono jednoklasową szkołę.

W 1897 r. Iskrzynia zajmowała 5,63 km kw., liczyła 155 domów i 740 mieszkańców. Wieś poniosła duże straty w latach 1914-1915, podczas toczonych tutaj działań wojennych. Polegli wówczas żołnierze austriaccy i rosyjscy pochowani zostali w zbiorowych mogiłach. W Iskrzyni znajduje się kościół parafialny zbudowany w latach 1981-1985.



1.2. Krajobraz kulturowy

Dziedzictwo kulturowe to ważny czynnik życia i działalności każdego człowieka. Stanowi ono dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, jak również dorobek naszych czasów. Oznacza wartość – materialną lub niematerialną – przekazaną przez przodków i określającą naszą kulturę. Zawiera w sobie wszystkie skutki środowiskowe wynikające z interakcji pomiędzy ludźmi a otoczeniem na przestrzeni dziejów.

Dziedzictwo może mieć różny zakres znaczeniowy. Ten sam element może stanowić ważną wartość dla jednych - stanowić ich dziedzictwo, a dla drugih być czymś niezrozumiałym i obcym. Pewne miejsca mają znaczenie ogólnoświatowe, stanowią istotną wartość dla ludzi niezależnie od ich kultury, rasy czy religii, są one wyróżnione wpisem na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Niektóre obiekty stanowią o tożsamości makro-regionu, np. miejsca będące dziedzictwem o znaczeniu europejskim są Znakami Europejskiego Dziedzictwa. Istnieje także dziedzictwo o znaczeniu krajowym kształtujące tożsamość społeczną i budujące poczucie więzi narodowej. Dla Polski tą kategorią zabytków są miejsca uznane przez Prezydenta RP za Pomniki Historii. W procesie budowania społeczeństwa obywatelskiego ważną rolę pełni idea małej ojczyzny. Dla integrowania społeczności lokalnej bardzo ważne staje się dziedzictwo regionalne, na które składają się zabytki o znaczeniu lokalnym związane z tradycją i historią danego miejsca.

Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, a także dorobek naszych czasów. Jest to wartość, która określa naszą przeszłość, pochodzenie i kulturę. Jest fundamentem tożsamości danej społeczności.

Dziedzictwo materialne i niematerialne jest bardzo dobrym sposobem na rozwój turystyki w danych regionie, na tworzenie nowych miejsc pracy oraz kreowanie pozytywnego wizerunku danego regionu. Jest to bardzo ważny element aktywności lokalnej, który wpływa na dynamiczny rozwój regionu. Społeczeństwo, które wspólnymi siłami angażuje się w działalność na rzecz zachowania dziedzictwa może osiągnąć więcej.



Gmina Korczyna jest gminą wiejską znajdującą się w części górzystej powiatu krośnieńskiego, której centralnym punktem jest Korczyna, gdzie ma siedzibę władza gminna.

Wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy Korczyna zwłaszcza tej części, która położona jest w Czarnorzecko-Strzyżowskim Parku Krajobrazowym uzupełniają wartości historyczno-kulturowe wynikające z długiej historii osadniczej.

Tereny te były penetrowane już w paleolicie, najstarsze jednak ślady pochodzą z neolitu i epoki brązu. Fale osadników docierały tu m.in. w czasach rzymskich oraz najważniejsza w średniowieczu, która dała załóżek współczesnej sieci osadniczej. Dużą rolę w rozwoju regionu odegrał szlak handlowy prowadzący z Węgier. W XIV wieku dla ochrony tego traktu wzniesiono zamek Kamieniec. Zamek ten jest jedną z najstarszych i największych warowni podkarpackich, był rozbudowywany przez kilka wieków i wieńczył skalisty szczyt wzgórza. Wokół Kamieńca skupiało się życie polityczne regionu, przebywało w nim wielu ludzi m.in. król Polski Władysław Jagiełło, hetman wielki koronny Mikołaj Kamieniecki, król Węgier Jan Zapolya. Zamek znalazł swoje trwałe miejsce w kulturze narodowej – „Król zamczyska” S. Goszczyński, „Zemsta” A. Fredry. Znakomita komedia Fredry wykorzystuje wątek sąsiedzkich swarów. Dwa znakomite rody (Skotniccy i Firlejowie) zamieszkujący zamek górny i dolny nie potrafiły żyć ze sobą w zgodzie. Spór o mur graniczny, studnię, kaplicę i pola uprawne trwał przez wiele lat, zakończył go ślub Mikołaja Firleja z Zofią Skotnicką – rody stały się bohaterami literackimi, a mur graniczny istnieje do dziś jako turystyczna atrakcja.

Bogactwo kulturowe gminy wynika także z mieszania się w przeszłości osadników polskich i ruskich – zwani Zamieszańcami, wysiedleni po II wojnie światowej na wschód. Pozostałością po nich są cerkwie grecko-katolickie w Węglówce i Krasnej oraz domy drewniane na podmurówce z ciosanego kamienia wydobywanego w pobliskich okolicach. Miejscowa ludność od wieków wykorzystywała naturalny surowiec – kamień do wyrobu żaren, brusów i oselek. Pozostałością po podziemnych wyrobiskach kamienia są sztolnie, które stały się miejscem hibernacji nietoperzy.

Węglówka to jeden z najstarszych zagłębi naftowych. Maszyny i trójnogi przy otworach wydobywczych, charakterystyczne kiwony, są nieodłącznym elementem



krajobrazu tej miejscowości – drugim w Polsce po Bóbrce, krajobrazem pokopalnianym. Przemysłowa kariera tej wsi zaczęła się po 1888 roku, gdy odkryto tu bogate złoża ropy naftowej.

Panoramę Korczyny można oglądać od strony póln.-wschodniej z linii wzgórz Działy i Korzenica. Dawna architektura została zdominowana przez współczesne budynki w części odbudowane po II wojnie światowej, jednak układ urbanistyczny dawnego miasteczka - Korczyny pozostał zachowany. Ważnym elementem w krajobrazie Korczyny jest monumentalna neogotycka świątynia - Sanktuarium św. Bpa Józefa Sebastiana Pelczara wybudowany w latach 1910 – 1914. Kościół, z racji swej dużej skali oraz umieszczenia go bezpośrednio przy drodze, na terenie lekko wyniesionym, stanowi największą dominantę w lokalnym krajobrazie kulturowym. Świątynia, zbudowana w miejscu uświęconym tradycją, stanowi ważne świadectwo historii wsi i jej mieszkańców. Natomiast z krajobrazu znikają stare chałupy drewniane a w ich miejsce powstaje współczesne budownictwo zagrodowe jednorodzinne skupiające się w centrum wsi oraz na zboczach pagórków.

W miejscowości Kombornia zespół dworski z pierwszej połowy XVII wieku wraz z parkiem krajobrazowym w ostatnich latach został gruntownie wyremontowany, jednak zachował swoje walory kulturowe z minionych lat i jest wartościowym obiektem architektury tej miejscowości.

Krajobraz kulturowy gminy Korczyna wypełniają perły małej architektury – kapliczki i figury przydrożne – świadectwo głębokiej wiary i szacunku dla przeszłości oraz przywiązania do rodzinnej ziemi. Stawiano je od wieków, nie tylko po to, żeby oddać cześć Bogu i świętym. Powstawały, jako wyraz wdzięczności za ocalenie dobytku i życia podczas najazdów wrogich wojsk, epidemii cholery, wojny, klęski żywiołowej i innych dramatycznych wydarzeń. Zdumiewająca jest różnorodność i bogactwo form tych obiektów. Od najprostszych, drewnianych krzyży, poprzez skromne kamienne postumenty, pojedyncze figury patronów, po wielokondygnacyjne kapliczki z wnękami i sporych rozmiarów kaplice z ołtarzami, oknami i drzwiami. Twórcami byli albo sami fundatorzy, albo też miejscowi, ludowi artyści.

Dla przybliżenia osobliwości kulturowych, przyrodniczych i krajobrazowych niektórych terenów gminy, położonych w gminie Korczyna i w Czarnorzecko-



Strzyżowskim Parku Krajobrazowym utworzono m.in. ścieżki przyrodnicze: „Przy zamku Kamieniec”, „Czarnorzeki – Dział”, „Wzdłuż potoku Morcinek im. Prof. Dr Stanisława Grochmala”, „Zamek Kamieniec – Prządki”, „Strzelnica – Sucha Góra”, „Strzelnica – Prządki”, „Wodospad trzy wody”.

Zostały również wytyczone szlaki turystyczne:

- zielony: ze Strzyżowa do Brzeżanki – Bonarówka - Czarny Dział – Węglówka - Królewska Góra – Kamieniec - Krosno, szlak ten biegnie dalej do Dukli;
- niebieski: z Dębicy – Góra Chełm – Wiśniowa - Spalona Góra - Rzepnik – Królewska Góra – Kamieniec;
- czarny: zaczyna się w grzbietowych partiach Czarnego Działu i dalej biegnie na południe do Kamieńca (omijając Prządki) – Czarny Dział – Węglówka – Czarnorzeki – Kamieniec.

Analizując stan istniejący gminy, charakter poszczególnych jednostek osadniczych, stan zachowania substancji zabytkowej, uwarunkowania przyrodnicze i krajobrazowe dochodzimy do wniosku, że już dzisiaj kształtującymi się a w perspektywie dominującymi funkcjami tego obszaru będzie turystyka, mieszkalnictwo i rolnictwo. Korczyna ponadto może stać się miejscem pielgrzymek i kultu religijnego – droga krzyżowa z Korczyny do Podzamcza. Dziedzictwo zasobów kulturowych wykazuje duże możliwości wykorzystania tych walorów dla uatrakcyjnienia cech turystycznych gminy.

1.3. Zabytki nieruchome

Za zabytki nieruchome uznaje się krajobraz kulturowy, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarz, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji.

Na terenie gminy Korczyna znajdują się zabytki nieruchome w postaci: założeń przestrzennych, budynków o funkcji mieszkalnej i użyteczności publicznej,



kościółów, cerkiew, kaplic i figur przydrożnych. Stanowią one materialne świadectwo historii gminy i posiadają nierzadko wybitne wartości artystyczne.

W Korczynie zlokalizowane jest 41 zabytki nieruchome. Najważniejszymi obiektami są: ruiny zamku na wzgórzu Kamieniec, klasztor z początku XIX wieku oraz kościół parafialny p.w. N.M.P. Królowej Polski wraz z ogrodzeniem kościelnym z bramą i schodami wejściowymi. Oprócz nich na liście zabytków znalazły się stary cmentarz wraz z kaplicą, cmentarz żydowski, domy mieszkalne oraz przydrożne kapliczki.

W Komborni istnieje 28 obiektów zabytkowych, min. Zespół dworski z parkiem krajobrazowym, kościół parafialny p.w. M.B. Pocieszenia wraz z dzwonnica przy kościele, cmentarz parafialny oraz kapliczki przydrożne.

Na obszarze Węglówki, Czarnorzek i Krasnej zlokalizowanych jest następnie 31 zabytków nieruchomych. Są to budowle głównie o charakterze sakralnym: cerkwie, cmentarze i kapliczki przydrożne.

W obrębie wsi Wola Komborska i Iskrzynia znajduje się następnych 10 obiektów zabytkowych, głównie kapliczek przydrożnych.

W tym 13 zabytków nieruchomych na terenie całej gminy wpisanych jest do rejestru zabytków Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora.

Są to obiekty m.in. o charakterze:

- sakralnym: cerkwie, zespoły kościołów, cmentarz żydowski;
- dworskim: zespół dworski, park;
- użytkowym: domy;
- archeologicznym: stanowiska archeologiczne.

Wszystkie te obiekty znajdują się pod ścisłą ochroną konserwatorską.

Pełna lista obiektów objętych ochroną Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wpisanych do rejestru zabytków i objętych ochroną konserwatorską z terenu gminy Korczyna zamieszczono w tabeli (ANEKS 1).



1.4. Zabytki ruchome

Za zabytki ruchome uznaje się dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne, a także przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Na terenie gminy Korczyna znajdują się cenne zbiory zabytków nieruchomych stanowiące głównie wyposażenie obiektów sakralnych. Wszystkie te zabytki figurują w rejestrze zabytków Województwa Podkarpackiego Konserwatora Zabytków i są objęte ścisłą opieką konserwatorską.

Największy zespół zabytków ruchomych stanowi wyposażenie kościoła parafialnego p.w. Matki Bożej Pocieszenia w Komborni wybudowanego w latach 1931-1934, w miejscu rozebranej, drewnianej świątyni z XV wieku. Główne elementy dawnego wyposażenia wnętrza; barokowe ołtarze, ambona, stalle kolatorskie i prospekt organowy zostały przeniesione do nowego kościoła i do dzisiaj decydują o charakterze jego wystroju.

Wkrótce po wybudowaniu kościoła, jego wnętrze zostało wzbogacone o nowe elementy. W roku 1935 na ścianach naw umieszczono stacje drogi krzyżowej autorstwa krośnieńskiego malarza Jana Ekierta. W roku 1954 przestrzeń liturgiczna wzbogaciła się o wyjątkowy pod względem ikonograficznym i artystycznym wystrój malarski ścian, którego autorem był malarz Stanisław Jakubczyk z Lubatowej. Zarówno czas powstania polichromii, jak i jej warstwa formalno-tematyczna wzbogacona o elementy aktualizacji, pozwalają zaliczyć tę dekorację do nielicznej grupy sakralnych malowideł ściennych okresu socrealizmu. W stylistyce formizmu lat międzywojennych artysta wyłożył swoistą „biblię pauperum”, wplatając w wątek siedmiu radości i siedmiu boleści Maryi, sceny z udziałem mieszkańców Komborni. Zostali oni sportretowani w peerelowskiej codzienności lat 50-tych XX wieku, a zarazem jako uczestnicy sacrum. Estetyka malowideł podkreśla klarowność architektury kościoła.



Ruchome wyposażenie kościoła parafialnego p.w. NMP Królowej Polski w Korczynie jest niezwykle bogate, a przy tym jednolite pod względem stylistycznym oraz czasowym. Pochodzi z drugiego dziesięciolecia XX wieku i reprezentuje neogotyck. Główny akcent stanowią tutaj okazałe nastawy ołtarzy, które wraz z amboną, konfesjonałami, ławami kalatorskimi, stacjami drogi krzyżowej i feretronami tworzą komplet warsztatowy. W głównym ołtarzu znajduje się obraz pędzla Edwarda Lepszego, przedstawiający hołd wszystkich stanów składanych Matce Najświętszej. W bocznym ołtarzu umieszczony jest obraz świętych apostołów Piotra i Pawła z XVIII wieku oraz w lewym bocznym ołtarzu obraz „Świętej Rodziny” z XVIII wieku, przeniesione z głównego ołtarza starego kościoła. Równie znaczącym elementem wystroju jest belka tęczowa z krucyfiksem i parą aniołów oraz wolnostojące rzeźby umieszczone na konsolach podwieszonych na filarach międzynałowych i w prezbiterium. Ponadto w oknach kościoła znajdują się witraże o kompozycjach figuralno-ornamentalnych wykonane w 1912 roku w krakowskim zakładzie Żeleńskich według projektu Stefana Matejki. Osobno należy poświęcić uwagę należy rodakowi korczyńskiemu biskupowi Pelczarowi. Z jednej strony jest on fundatorem niektórych elementów wystroju budowli, z drugiej zaś jako lokalny święty pojawia się na obrazach. Pośród neogotyckich sprzętów, we wnętrzu kościoła znajdują się trzy obiekty, które pochodzą z wcześniejszych świątyń. Jest to XVIII-wieczna puklowana chrzcielnica oraz kropielnica i krucyfiks ołtarzowy pochodzący z połowy XIX wieku. Zewnętrzna architektura świątyni oraz brama wejściowa ogrodzenia zdobiona jest rzeźbami autorstwa Rasińskiego.

Bogate wyposażenie ruchome zgrupowane we wnętrzu korczyńskiej świątyni jest niezwykle cennym zbiorem dzieł sztuki. Szczególne wartości wystroju tegoż kościoła wynikają z jednolitej stylistyki neogotyckiej, wysokiego poziomu artystycznego wykonania sygnowanych poszczególnych obiektów oraz utrwalania lokalnego kultu świętych.

Następne dobro kultury znajduje się wewnątrz dworu w Komborni a jest nim dekoracja malarska ścian sześciu wnętrz dworu Kombornia. Parterowy gmach o trzytraktowym układzie wnętrza mieści na osi paradny westybul. Z tego etapu budowlanego pochodzi ścienna dekoracja malarska sześciu głównych pomieszczeń dworu oraz dwa klasycystyczne kominki. Malowidła typu architektoniczno-



ornamentalnego stanowią zespół jednolity stylistycznie, choć różnorodny w formie, co wiąże się z dyspozycją funkcjonalną poszczególnych wnętrz. Klasycystyczna dekoracja ścian odkryta podczas badań architektonicznych w 1979 roku, została poddana konserwacji i częściowej rekonstrukcji w latach osiemdziesiątych XX wieku. Dekoracja sześciu sal dworu stanowi cenny przykład ilustrujący sposób dekorowania wnętrz klasycystycznego dworu szlacheckiego.

Pełna lista zabytków ruchomych objętych wpisem do rejestru zabytków zamieszczono w tabeli (ANEKS 2)

1.5. Zabytki archeologiczne

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem. Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne (obiekty i warstwy zlokalizowane w terenie) jak i ruchome zabytki (przedmioty) z nich pochodzące.

Informacje, jakimi dysponujemy do rekonstrukcji pradziejów dla terenu gminy Korczyna zawdzięczamy przede wszystkim badaniom powierzchniowym Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) oraz nielicznym badaniom wykopaliskowym.

Obszar, którego dotyczy niniejsze opracowanie, obejmuje 7 „arkuszy” AZP. Cały ten teren był penetrowany podczas badań powierzchniowo-poszukiwawczych w latach 80 i 90 XX w. Zlokalizowano tutaj łącznie 137 stanowisk archeologicznych. Najwięcej, bo aż 73 stanowiska archeologiczne w miejscowości Korczyna, 45 w Komborni, 5 w Węglówce i Krasnej, po 4 w Czarnorzekach i Iskrzyni oraz 1 stanowisko w Woli Komborskiej (ANEKS 3). Numeracja w obrębie miejscowości a także w obrębie arkuszy AZP jest podawana zgodnie z dokumentacją konserwatorską (karty KESA). Zarejestrowane stanowiska są bardzo zróżnicowane pod względem wartości poznawczej. Wiele z nich daje się bliżej datować dzięki występowaniu charakterystycznej ceramiki lub narzędzi krzemiennych co pozwala nam podzielić archeologię na poszczególne okresy chronologiczne.

Najstarszy odcinek dziejów człowieka stanowi epoka kamienia. Z obszaru Korczyny znane są ślady działalności człowieka datowane na IX tys. p.n.e.. Ten



obszar czasu w podziale chronologicznym nazywany jest paleolitem schyłkowym. Nastąpiło wówczas ochłodzenie klimatu, co spowodowało rozwój roślinnych zbiorowisk tundrowych. Wynikiem tego było również pojawienie się renifera. Życie ludności związane było głównie z polowaniem na tę zwierzynę. Z tego właśnie czasu pochodzą pierwsze znaleziska. Są to przede wszystkim narzędzia wykonane z surowca zwanego radiolarytem tzw. drapacze, które wystąpiły na stanowisku nr 65 w Korczynie (AZP 110-75).

W najmłodszej fazie epoki kamienia, czyli neolicie (VI tys. lat temu), doszło do zasiedlenia przez ludność osiadłą. Dokonał się wtedy ogromny skok cywilizacyjny określany niekiedy mianem „rewolucji neolitycznej”. Wiązał się głównie z tym, iż ludność opanowała umiejętność uprawy roli a także hodowli zwierząt. Na dużą skalę zastosowano także ekstensywne rolnictwo wypaleniskowe. Wtedy też po raz pierwszy zaczęto wykonywać naczynia z gliny, które wypalano w ogniskach.

Z obszaru gminy Korczyna znanych jest nam 57 stanowisk datowanych na okres neolitu. Dla nielicznych została ustalona ściślejsza chronologia, 5 stanowisk związane jest z kulturą pucharów lejkowatych. Również 2 stanowiska przypisywane są kulturze ceramiki sznurowej oraz jedno stanowisko kulturze lendzielskiej.

Kultura pucharów lejkowatych wykształciła się ok. V tys. p.n.e. i trwała do początku III tys. p.n.e.. Jest kulturą, która w pewnym sensie kończyła proces neolityzacji na terenie Europy Środkowej. Charakterystyczne dla niej były naczynia w formie pucharów oraz amfor o wysokim poziomie technologicznym. Na terenie gminy Korczyna znaleziono typowe dla jej inwentarzy zabytki takie jak: wióry krzemienne czy narzędzia. Z kolei kultura ceramiki sznurowej jest ostatnią, w sensie chronologicznym, kulturą neolitu na terenie Polski. Jej nazwa pochodzi od specyficznego sposobu zdobienia ceramiki za pomocą odcisków sznura. Bardzo charakterystyczne są dla niej również topory kamienne.

W epoce brązu nastąpił kolejny ważny moment w dziejach ludzkości. Pojawiły się wówczas a także upowszechniły przedmioty wykonane z brązu. Natomiast w ogólnym zakresie życia codziennego kontynuowano osiągnięcia neolitu, szczególnie w zakresie produkcji żywności. Z przełomem epoki kamienia oraz wczesną epoką brązu możemy identyfikować szereg stanowisk z terenu gminy Korczyna. Dysponujemy również stanowiskami, które można powiązać z konkretną kulturą w ramach epoki brązu a mianowicie z kulturą mierzanowicką i kulturą łużycką. Ceramika kultury mierzanowickiej wykazuje poważne zróżnicowanie lokalne. Obok



tradycji kultury ceramiki sznurowej widoczne są oddziaływania kultur naddunajskich okresu wczesnego brązu. W młodszej i późnej epoce brązu oraz we wczesnej epoce żelaza, Polskę południowo-wschodnią zamieszkiwała ludność określana mianem grupy tarnobrzeskiej (wchodzi ona w skład Kultury Łużyckiej). Charakterystyczne dla niej było grzebanie swoich zmarłych na dużych, płaskich cmentarzach po wcześniejszym skremowaniu zwłok. Z terenu gminy Korczyna znane jest 1 stanowisko w miejscowości Kombornia związane z grupą tarnobrzeską.

Znane są również stanowiska przełomu epoki brązu i epoki żelaza. O czym świadczą znaleziska charakterystyczne dla kultury halsztackiej, rozwijającej się w latach 800-450 p.n.e.. Ludność tej kultury wytwarzała charakterystyczne naczynia z blachy brązowej, starannie i bogato dekorowane – situle. Charakterystyczne było też garncarstwo i ceramika.

Kolejna faza osadnictwa, jaka widoczna jest na obszarze gminy związana jest z okresem wpływów rzymskich. W ciągu czterech pierwszych wieków n. e. rozwijała się na terenie Polski kultura przeworska. To właśnie z nią identyfikuje się 11 stanowisk znajdujących się w naszej gminie.

W okresie od 2 poł. IV w n. e. do końca wieku V miały miejsce znaczne ruchy ludnościowe, określane jako tzw. wędrówki ludów. Na skutek tych przemieszczeń ludności napłynęła ze wschodu na ziemie Polski ludność słowiańska. Miało to miejsce na początku VI w. Na ten czas datuje się początek wczesnego średniowiecza, który trwał do połowy wieku XIII. Z obszaru gminy Korczyna znane jest 8 stanowisk mieszczących się w głównie w Korczynie (4 stanowiska) oraz 2 stanowiska w Komborni, 1 stanowisko w Iskrzynie i Czarnorzekach.

Z okresu późnego średniowiecza (XIV-XV w.) z terenu gminy znanych jest tylko 7 stanowisk znajdujących się w Korczynie (3 stanowiska), Komborni (3 stanowiska) oraz Iskrzynie (1 stanowisko).

Natomiast z okresem nowożytnym związane są materiały pochodzące z 2 stanowisk.

Obszar gminy Korczyna charakteryzuje się występowaniem bardzo interesujących stanowisk archeologicznych. Najcenniejsze stanowiska pod względem wartości archeologicznych odkryte podczas penetracji terenu zostały wpisane do rejestru zabytków. Są to stanowiska znajdujące się na obszarze AZP 109-74:



- cmentarzysko kurhanowe wczesne średniowiecze (IX w.) w Czarnorzekach
- grodzisko na wzgórzu Sokolec koło Podzamcza w Czarnorzekach
- osada kultury halsztackiej z epoki brązu w Korczynie

Prace wykopaliskowe powinny zostać przeprowadzone również na innych stanowiskach, które z całą pewnością dostarczą bardzo ważnych i ciekawych materiałów zabytkowych. Dzięki takim działaniom możliwa będzie m.in. pełniejsza charakterystyka pradziejów i wczesnego średniowiecza obszaru gminy Korczyna, w tym także interesujących zagadnień jak kwestie stosunków gospodarczych, wierzeń i obrządku pogrzebowego, obcych oddziaływań oraz infiltracji kulturowych.

Jak już wspomiano na wstępie, na terenie gminy Korczyna zewidencjonowanych jest 137 stanowisk archeologicznych. W związku z intensywną uprawą gruntów wszystkie są narażone na potencjalne zniszczenia. Jednak ze względu na różny stopień zagrożeń i wartość poznawczą stanowisk należałoby je rozróżnić i odpowiednio z nimi postępować.

Wszystkie wyróżnione obszary stanowisk archeologicznych podlegają ochronie konserwatorskiej i prawnej zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszystkie roboty ziemne (takie jak budowy, roboty instalacyjne, gazociągi, wodociągi, itp.) w obrębie stanowisk archeologicznych i ich sąsiedztwie, muszą być uzgadniane z Podkarpackim Konserwatorem Zabytków i prowadzone (wraz z ich dokumentacją) na koszt inwestora, pod nadzorem specjalisty. Naruszenie stanowiska archeologicznego jest możliwe tylko po wcześniejszym przebadaniu na koszt inwestora. Ważnym jest również fakt że o każdym znalezisku archeologicznym należy informować Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie gminy Korczyna zamieszczono w tabeli (ANEKS 3)



2. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Bez wiedzy o zasobie i stanie zachowania dziedzictwa kulturowego nie jest możliwe właściwe działanie służb konserwatorskich. Podstawą tej wiedzy jest ewidencja i dokumentacja zabytków, którą należy traktować jako pracę ciągłą, planowo rozłożoną na kolejne lata.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003r. (Dz.U. z 2003r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) oraz Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. nr 113, poz.661), ewidencja jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

Przepis art. 22 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że wójt prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, natomiast zgodnie z ust. 5 w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Karta ewidencyjna zabytku zawiera w szczególności dane umożliwiające określenie zabytku, jego miejsce położenia lub przechowywania. Gminna ewidencja zabytków stanowi część wojewódzkiej ewidencji zabytków, która z kolei jest częścią krajowej ewidencji zabytków prowadzonej przez Generalnego Konserwatora Zabytków. Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Gmina Ewidencja Zabytków Gminy Korczyna została zweryfikowana pod kątem stanu faktycznego i przyjęta zarządzeniem nr 446 Wójta Gminy Korczyna z dnia 04.03.2014r.

Pełna lista kart adresowych zabytków nieruchomych znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków na terenie gminy Korczyna zamieszczono w tabeli (ANEKS 3)



3. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy Korczyna

Najważniejszymi elementami dziedzictwa kulturowego gminy Korczyna stanowiącymi o tożsamości jego mieszkańców oraz umożliwiającymi identyfikowanie się z gminą, są:

- **Ruiny zamku „Kamieniec” wraz z otoczeniem, nr rejestru A-263 z 20.09.1968 r. na terenie administracyjnym wsi Korczyna**

Gotycka budowla została wzniesiona na skale, na wysokości 452 m n.p.m. Jej nieregularna forma była wynikiem ukształtowania terenu, na którym została zbudowana. Pierwszy zapis o zamku pochodzi z roku 1348. Z czasów Kazimierza Wielkiego był to typowy graniczny zamek obronny. Obecnie ta część, z której pozostał ostrołukowy portal i wschodnia ściana z wnęką, nosi nazwę „wysoki” lub „odrzykoński”. Jego zadaniem była obrona traktu handlowego z Polski na Węgry przez Przełęcz Dukielską. Zamek średni („korczyński”) to efekt rozbudowy w kierunku wschodnim z XVI w. W tym samym czasie kończono budowę prostokątnej baszty i fosy okalającej całe zamczysko. Pomieszczenie w wieży przeznaczono na zbrojownię i więzienie. Powstały dziedziniec nazywany przedzamczem korczyńskim oddzielony był od zamku wysokim murem granicznym (w związku z podziałem majątku). Wspólną dla obu części była kaplica i studnia. Rozbudowa zamku wzbogaciła go o zabudowania w stylu renesansowym.

Obecnie lepiej zachowana jest część wschodnia na terenie administracyjnym Korczyny i tam znajduje się wejście do dawnego zamczyska. Widoczne są pozostałości budynków mieszkalnych i kaplicy. W tej części zabytku mieści się małe muzeum urządzone przez pasjonata zamku i kolekcjonera Andrzeja Kołdera. Wśród eksponatów są militaria z dawnego arsenału zamkowego i pamiątki po kolejnych właścicielach, a także XIV-wieczny herb z drzwi zamkowych.

W otoczeniu zamku Kamieniec występują elementy przyrodnicze o bardzo dużej wartości widokowej. Są to wychodnie skalne, ostańce i urozmaicona rzeźba terenu. Te elementy występują w otoczeniu zamku włączone fragmentami w sposób naturalny w strukturę architektoniczną budowli. Razem z budowlą zamkową stanowią harmonijny, dużej wartości estetycznej zespół.



- **Kościół parafialny pw. NMP Królowej Polski oraz ogrodzenie kościelne z bramą i schodami wejściowymi w Korczynie nr rejestru A-487 z 21.02.2011r.**

Został on zbudowany na miejscu starego kościoła w latach 1910-1914 wg. projektu architekta Stanisława Majerskiego z Przemyśla, a inicjatorem budowy był biskup Józef Sebastian Pelczar – obecnie Sanktuarium jego imienia.

Kościół został wzniesiony z cegły i ciosów piaskowca. Jego bryła jest zróżnicowana przestrzennie i pod względem wysokości, urozmaicona skarpami schodkowymi. Na skrzyżowaniu nawy i transeptu osadzona jest sygnatura. Ma jedną wysmukłą wielokondygnacyjną wieżę stojącą przy północnej elewacji. Mury obwodowe kościoła wzmocnione są skarpami. Elewacje, przeprute wysmukłymi, sklepionymi łukiem otworami okiennymi o symetrycznym układzie, są licowane cegłą o zróżnicowanym zabarwieniu oraz bogato zdobione dekoracjami architektonicznymi kamiennymi i ceglanymi. Na zewnętrznej ścianie absydy kościoła znajduje się kamienny krucyfiks, poniżej w prostokątnej ramie płaskorzeźba *Pieta*. Na północnej elewacji kaplicy w niszy umieszczona jest figura św. Piotra, osłonięta baldachimem. Analogicznie na południowej elewacji – figura św. Józefa z Dzieciątkiem Jezus.

Kościół w Korczynie zbudowany jest na planie krzyża sugerującego krzyż łaciński, ma układ trójnawowy przedzielony wysmukłymi filarami, z dwuprzęsłowym prezbiterium zamkniętym trójboczną absydą. Wokół prezbiterium na przedłużeniu naw bocznych znajduje się ambit. Wnętrze kościoła ma ozdobne sklepienia z gurtami, w większości gwiaździste z żebrami. Przy prezbiterium, symetrycznie rozmieszczone są dwie zakrystie.

Ogrodzenie wokół kościoła, z lat 30-tych XX wieku, w formie kamiennego muru i słupów połączonych metalowymi kwaterami, zaprojektowane przez Wacława Wallisa z Krosna, zostało wykonane z kamienia uzyskanego z rozbiórki starej dzwonnicy. Na każdym ze słupów umieszczono nazwiska jego donatorów. Od strony rynku znajduje się główne wejście na plac kościelny z kamienną bramą i schodami. Kościół wraz z ogrodzeniem tworzy jednolitą całość i jest przykładem architektury neogotyckiej z terenu Podkarpacia.



- **Zespół dworsko-parkowy, nr rejestru A-557 z 30.09.1971**
 - **dwór;**
 - **kaplica dworska;**
 - **spichlerz dworski;**
 - **oficyna folwarczna;**
 - **stajnia dworska;**
 - **park krajobrazowy.**

Zespół dworski w Komborni to ziemiańska siedziba, której historia sięga XVI w. Czasy największej świetności tej rezydencji związane są z objęciem jej w 1795r. przez Adama Urbańskiego, który uczynił ją siedzibą swojego rodu.

Centralnym punktem zespołu jest murowany dwór z połowy XVII w., pierwotnie parterowy z dwoma alkierzami po bokach i gankiem na osi głównej. Na przełomie XVIII i XIX wieku dwór podniesiono w środkowej części korpusu, a dawną sień na parterze przemurowano, urządzając obecne salony. Z tego też okresu pochodzą klasycystyczne polichromie na ścianach parteru, podkreślające ich reprezentacyjny charakter. Końcem XIX w. architektura dworu uległa kolejnym zmianom. Dobudowano ośmioboczną kaplicę, przekształcono oficynę w skrzydło dworu i wybudowano łącznik w postaci przeszklonego ogrodu zimowego. Charakteryzując się malowniczo zestawionymi bryłami, dwór w Komborni nawiązuje odtąd do nieregularnych willi włoskiego renesansu, na których wzorowała się architektura końca XIX w., jako propozycja czegoś pomiędzy dworem a pałacem. I takim podziwiamy go do dziś.

W latach 2006-2011, gruntownie został przebudowany i zaadaptowany do nowych funkcji. Dwór mieści obecnie czterogwiazdkowy hotel oraz zabiegową część SPA w odbudowanym skrzydle południowym. Oficyna dworska mieści komfortowe pokoje gościnne. Stajnie dworskie, pochodzące z połowy XIX wieku, w wyniku prac rewaloryzacyjnych zupełnie zmieniły swoje pierwotne przeznaczenie – mieszczą obecnie nowoczesne wyposażenie Centrum Bankietowo-Konferencyjne.

Spichlerz, najstarszy element zespołu dworskiego, z uwagi na znaczny stopień zniszczenia, może być podziwiany tylko z zewnątrz.



Park, któremu krajobrazowy charakter nadano pod koniec XIX w., tworzy ponad 800 zabytkowych drzew oraz kompleks stawów, których układ jest pozostałością dawnej fosy obronnej.

- **Kościół parafialny pw. Matki Boskiej Pocieszenia w Komborni, nr rejestru A-209 z 4.09.1990r.**

Kościół w Komborni został zbudowany w stylu polsko-nadwiślańskim, z cegły fugowanej w latach 1930-1932. Posiada trzy nawy. Wznosi się na cokole z piaskowca. Od frontu posiada trójłukowy krużganek wykonany z piaskowca. Dach ostry, pokryty blachą ocynkowaną. Kalenica główna zakończona jest kamienną sygnaturą. Szczyty dachu i sygnatura zwieńczone są krzyżami kowalskiej roboty.

Wewnątrz kościoła trzy ołtarze: ołtarz wielki w prezbiterium oraz dwa ołtarze w nawach bocznych. Obydwa ołtarze boczne są jednokondygnacyjne z dwiema parami kolumn wspierających belkowanie, ujęte ażurowymi uchami, w zwieńczeniu znajdują się wazony.

- **Klasztor Zgromadzenia Sióstr Sercanek w Korczynie**

Klasztor zgromadzenia Sióstr Sercanek wybudowany w latach 1900-1925. Dom ten w rodzinnej Korczynie założył św. bp Pelczar w 1905 r. Na początku istniał tu mały szpitalik na 12 łóżek dla starców i kalek. Siostry prowadziły też tzw. praktyczną szkołę dla dziewcząt (coś pośredniego między kursami gospodarstwa domowego, a szkołą gospodarczą). Potrzebna więc była obszerna kaplica, dobudowana do właściwego domu w formie małego kościółka, z osobnym wejściem. Dzisiaj klasztor ten zamieszkują siostry seniorki. Odprawiana jest codzienna Msza św., na którą uczęszczają także starsi sąsiedzi sióstr.

- **Cerkiew grekokatolicka, obecnie kościół parafialny pw. Najświętszej Marii Panny w Węglówce, nr rejestru A-164 z 12.10.1989 r.**

Dawna cerkiew grekokatolicka wybudowana w stylu bizantyńskim w 1898 r. Obecnie pełni funkcję kościoła rzymskokatolickiego. Kościół wybudowali katolicy obrzędu greckiego i używali go do czasu wysiedlenia w 1946 r. Dach stanowi kopuła duża, cztery tzw. dachy niższe proste, dachy dwóch kaplic bocznych, zakończone



w narożnikach czterema kopułami małymi. Na wszystkich kopułach są żelazne krzyże. Wewnątrz znajduje się ołtarz soborowy z drewna dębowego, zaś ołtarz boczny z obrazem Matki Bożej Narodzenia-N.M.P.. Drugi ołtarz boczny ze św. Barbarą. Ołtarze boczne są w jednym stylu, ubogo zdobione, wykonane na początku XX wieku. Ambona wykonana z drewna jodłowego, ubogo zdobiona, stoi na początku prezbiterium.

- **Cerkiew pw. Św. Michała, obecnie kościół parafialny pw. Niepokalanego Serca NMP w Krasnej, nr rejestru A-249 z 4.01.2008r.**

Murowana cerkiew p.w. Michała Archaniola została wybudowana przez ludność ruską „Zamieszańców” w 1912 r.. Jej projektantem był Wasyl Nahirnyj, absolwent Politechniki Lwowskiej. Cerkiew w Krasnej zaprojektowana jest zgodnie z wytycznymi soboru z 1891 roku. Zbudowana na planie krzyża, prezbiterium skierowane w stronę wschodu, wejście po przeciwległej stronie. Centralną część stanowi nawa główna – po lewej i prawej stronie w ramionach krzyża znajdują się wyraźne mniejsze od głównej, nawy boczne. Wysoko wznoszą się trzy wieże uwieńczone charakterystycznymi dla architektury cerkiewnej kopułami, na których szczytach znajdują się metalowe krzyże. Do wnętrza wiedzie główne wejście od strony zachodniej. Dawny babiniec teraz określa się mianem przedsionka pod chórem. Nad nim znajduje się miejsce przeznaczone dla chóru, gdzie podziwiać można zabytkowy, późnobarokowy prospekt organowy z końca XVIII wieku, trójdzielny z rzeźbą św. Michała Archaniola w zwieńczeniu. Na wprost, na końcu nawy głównej znajduje się prezbiterium z ołtarzem głównym. Pierwotne wyposażenie i wystrój wnętrza cerkwi były bardzo bogate i piękne ze względu na fakt, że wszelkie obrazy, ikony, dekoracje w tym ołtarze, ambona, chorągwie zostały przeniesione ze starej cerkwi. Jednakże dobra te, zostały zabrane przez wysiedloną w roku 1945 ludność ruską. Wraz z upływem czasu parafianie odnawiali sukcesywnie swoją świątynię.

- **Cerkiew pw. św. Dymitra, obecnie kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego w Czarnorzekach**

Dawna grekokatolicka cerkiew św. Dymitra. Kościół wybudowany z kamienia piaskowego w stylu bizantyjskim w latach 1900-1925, przez katolików obrządku greckiego którzy używali cerkiew do czasów wysiedlenia.



Dach charakteryzuje się dużą baniastą kopułą, zwieńczoną żelaznym charakterystycznym krzyżem, pokrytą blachą. Widoczny wyraźnie u podstawy krzyża półksiężyc jest znakiem Bogurodzicy, zaś ułożone pomiędzy ramionami promienie to znaki słońca – symbol Chrystusa. Pozostałe dachy są proste, pokryte blachą. Ołtarz soborowy, dębowy prosty i ambonka przy ołtarzu.

- **Dom drewniany (chałupa) na Podzamczu w m. Korczyna z roku 1890, nr rejestru A-9 z 19.08.1999 r.**

Tradycyjne nazwy: dom, chałupa pojawiały się w źródłach historycznych od XVI wieku jako budynek o funkcjach mieszkalno-gospodarczych. Często wszystkie pomieszczenia gospodarcze wprowadzone były pod jeden wspólny dach wraz z mieszkaniem.

Dom wykonany z drewna, pierwsze belki ułożone na podmurówce wystającej ponad poziom ziemi ułożonej z kamieni. Dach pokryty słomą, u szczytu dachu wystaje komin z niepalonej cegły, co świadczy o powstaniu w tamtych czasach chałupy z przewodem kominowym. Wewnątrz bielony wapnem, natomiast na zewnątrz szpary pomiędzy drewnianymi okrągłakami wypchane mchem i wylepione białą gliną, całość ścian zewnętrznych bielona wapnem. Okna po dwa, wychodzące na wschód i południe. Do części mieszkalnej, gdzie znajdują się dwie izby, od strony zachodniej przylega stajnia przedzielona obszerną sienią.

- **Cmentarz żydowski , nr rejestru A-307 decyzja z 28.02.1994 r.**

Miejscem upamiętniającym istnienie Żydów w Korczynie jest cmentarz żydowski. Stanowił miejsce pochówku dawnej mniejszości korczyńskiej w latach 1800-1945. Zlokalizowany w przysiółku Burkot, zajmuje powierzchnię 0,7 ha. Otoczony jest wysokim murem z bramą. Do dziś zachowało się około 200 nagrobków, 2 ohele, ruina domu pogrzebowego oraz pomieszczenie przeznaczone w tamtych czasach do przygotowania zwłok do obrzędu pogrzebowego.

W dzisiejszych czasach cmentarz stanowi miejsce zapomniane, nie odwiedzane zbyt często. Główną przyczyną zapomnienia jest z pewnością to, iż osoby doskonale znające historię tego miejsca odeszły, przekazując ją tylko nielicznym.



- **Cmentarz rzymskokatolicki w Korczynie**

Stary parafialny cmentarz, stanowiący miejsce pochówku mieszkańców Korczyny w latach 1750 – 1850. Przy cmentarzu znajduje się kapliczka murowana, na rzucie prostokąta, z trójkątnym szczytem, dach dwuspadowy, kryty blachą. Wzniesiona 1822 roku. W jej wnętrzu rzeźba Matki Bożej Niepokalanie Poczętej, znanej jako Pani Korczyńska.

Na dawnym cmentarzu grzebalnym można natrafić na resztki kamiennych klasycystycznych nagrobków, w tym kolumnę kamienną. Cmentarz ogrodzony drewnianymi żerdziami.

- **Kapliczka św. Jana, ul. Pigonia w Korczynie**

Kapliczka murowana, zbudowana na rzucie kwadratu, dach czterospadowy kryty blachą, zwieńczony blaszaną kopułką z krzyżem. Drzwi poprzedzone kamiennym portalem, okna zwieńczone półkoliście. Wewnątrz ludowa figura św. Jana Nepomucena. Kapliczka została wzniesiona w 1841 roku. Odprawiano w niej nabożeństwa w czasie, gdy budowano w Korczynie nowy Kościół.

- **Kapliczka Echo Lourdes, ul. Podzamcze w Korczynie**

Naturalna olbrzymia skała z piaskowca o niepowtarzalnym uroku, artystycznie zagospodarowana motywami religijnymi. Centrum stanowi scena objawienia Najświętszej Maryi Panny św. Bernadecie. W odpowiednim miejscu widnieją tablice Bożych Przykazań, niżej skrót orędzia Matki Bożej z Lourdes. W podnóże skały wkomponowana jest XIV stacja drogi krzyżowej, która wybudowana przez korczyńskich parafian i duszpasterzy na Wielki Jubileusz 2000 r. bierze swój początek w samej Korczynie a tu się właśnie kończy.

- **Kapliczka, ul. Lipowa w Korczynie**

Kapliczka murowana z kamienia, otynkowana i pomalowana, trzypoziomowa, kryta czterospadowym daszkiem z dachówki. W górnej części ażurowa wnęka na dwóch kolumnkach. Jest to, prawdopodobnie najstarsza, zachowana kapliczka



w Korczynie, wybudowana w 1714 roku. Być może budowa wiąże się z zanotowaną w tym czasie w przekazach historycznych klęską głodu, panującą w regionie.

- **Kapliczka św. Tekli w Komborni**

Okrągła, murowana z cegły, kryta blachą, zwieńczona drewnianym krzyżem, o wysokości ok. 5 m. W niszy przy szczycie – Chrystus Frasobliwy, w środkowej wnęce polichromowana figura św. Tekli. Kapliczka sygnowana – 1807 rok. Św. Tekla była uznawana za orędowniczkę w czasie pożarów i zarazy.

- **Kapliczka św. Jana z Dukli na źródle w Komborni**

Zbudowana jest z piaskowca, trzykondygnacyjna, środkowa wnęka przeszklona, z ludową rzeźbą. W górnej, otwartej z trzech stron – Chrystus Frasobliwy (II połowa XX wieku). Daszek kamienny, profilowany. Spod podstawy kapliczki wypływa metalową rurką woda ze źródła, uznawana przez okolicznych mieszkańców i przybywających tu pielgrzymów za uzdrawiającą. Kapliczkę zbudowano w latach 80 XIX stulecia. Położona na trasie pielgrzymkowej, śladami św. Jana z Dukli.

- **Kapliczka św. Marcina, ul. Ogrodowa w Iskrzynie**

Murowana z cegły na rzucie kwadratu, dach czterospadowy, w zwieńczeniu żelazny krzyż. W zamkniętym przeszklonymi drzwiczkami wnętrzu figura św. Marcina z XIX wieku. Poniżej tabliczka informująca, że kapliczkę zbudował w 1800 r. ówczesny wójt Iskrzyny Paweł Naygbar, w 2003 roku została odrestaurowana.

4. Miejsca pamięci narodowej na terenie Gminy Korczyna

Wspominając o Miejscach Pamięci Narodowej na terenie gminy Korczyna zauważyć trzeba że najwięcej z nich pochodzi z XX wieku, z czasów pierwszej i drugiej wojny światowej. To miejsca pamięci dla tych, którzy oddali swe życie i przelali krew za wolność Ojczyzny na frontach wojen, w ruchu oporu, w więzieniach, w obozach i na zesłaniach. Wśród nich byli ludzie różnych stanów, wykształcenia, wieku i opcji politycznych. Łączyło ich wspólne umiłowanie ojczyzny. W większości krajów, na terenie których toczyły się działania wojenne i chowano poległych



żołnierzy różnych armii, już w trakcie pierwszej wojny światowej przyjęto piękną humanistyczną zasadę, że wszyscy oni zasługują na cześć. Kierowano się szlachetną dewizą, że śmierć żołnierska jest ofiarą ponadczasową, najwyższą, składaną swej Ojczyźnie i Narodowi.

Celem ochrony miejsc pamięci jest zachowanie wszelkich śladów i utrwalanie znaczących dla tożsamości narodowej wydarzeń, faktów, postaci z dziejów państwa i narodu polskiego, walk o zjednoczenie i niepodległość ze szczególnym uwzględnieniem celów wychowawczych i edukacyjnych, tak aby służyły popularyzacji wiedzy o dokonaniach Polaków, stanowiły trwałe element tożsamości narodowej i składnik współczesnego życia.

Miejsca, obiekty i znaki pamięci narodowej jako ważny składnik tożsamości powinny być chronione przez wszystkich obywateli.

Zadaniem wójta jest zapewnienie nienaruszalności integralności tych miejsc i zabezpieczenie ich przed wystąpieniem nieodwracalnych skutków dotyczących ich sytuacji prawnej lub faktycznej. W związku z tym prowadzony jest wykaz miejsc pamięci narodowej w postaci kart ewidencyjnych uwzględniających położenie obiektu, opis, historię, wpisy zmian na obiekcie (np. remonty) oraz dokumentację fotograficzną.

Wykaz miejsc pamięci narodowej na terenie gminy Korczyna zamieszczono w tabeli. (ANEKS 4).



Rozdział III.

OCENA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO – ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ.

MOCNE STRONY

1. Położenie geograficzne w pobliżu miasta powiatowego oraz przy drodze wojewódzkiej i krajowej.
2. Zasób obiektów i zespołów obiektów o znacznych wartościach historycznych, artystycznych i naukowych.
3. Duża atrakcyjność turystyczna ze względu na zachowane dziedzictwo kulturowe i dzięki położeniu w granicach Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego.
4. Możliwość współpracy ze Słowacją i Ukrainą w zakresie ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego.
5. Zamek „Kamieniec” ze ścieżkami przyrodniczymi oraz zachowanym murem osławionym w komedii „Zemsta” Aleksandra Fredry.
6. Pomnik przyrody nieożywionej Rezerwat „Prądky”.
7. Zabytkowe kościoły: w Korczynie, Komborni i cerkwie w Czarnorzekach, Krasnej i Węglówce.
8. Zasób ruchomych dzieł sztuki zgromadzonych w obiektach sakralnych.
9. Bogata oferta rekreacyjna gospodarstw agroturystycznych: wycieczki rowerowe, zabawy przy grillu, możliwość korzystania z nauki narciarstwa klasycznego instruktora narciarstwa.
10. Wyciąg narciarski.
11. Nadajnik radiowo – telewizyjny - Sucha Góra.
12. Sztolnie w Czarnorzekach.
13. Szlak niebieski „Pogórze Strzyżowsko – Dynowskie – zamek „Kamieniec”.
14. Droga krzyżowa w Korczynie.
15. Kanalizacja gminy w ok. 70 %.
16. Dbłość władz gminy o infrastrukturę i rozwój gminy.
17. Obiekty sportowe: 2 stadiony pełnowymiarowe z kortem tenisowym, stadion Orlik, bieżnia stadionowa, trybuna na 460 osób, szatnia, parkingi



przystankowe - w Korczynie oraz stadiony w miejscowościach: Iskrzynia, Kombornia, Węglówka.

18. Idealne warunki dla paralotniarzy.
19. Organizacja cyklicznych imprez np: Wyścig Górski Prządki, Złot Samochodów Terenowych 4x4 Korczyna, „Dni Fredrowskie”, „Jarmark Korczyński”.
20. Promocja gminy.
21. Zagospodarowany Dwór „Kombornia” z Hotelem SPA.
22. Ścieżki turystyczne i przyrodnicze, pomniki przyrody, zabytki małej architektury.
23. Kultywowanie dawnych tradycji i obrzędów: aktywność lokalnych społeczności, Stowarzyszenia Twórców i Animatorów Kultury Ludowej „Regionalizm” w Korczynie.
24. Place zabaw dla dzieci i młodzieży przy obiektach szkolnych i przedszkolnych.
25. Zaawansowane prace nad przygotowaniem nowego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Korczyna oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
26. Opracowany plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.
27. Żywa pamięć o wybitnych ludziach wywodzących się z terenu gminy.

SŁABE STRONY

1. Niszczyący na zewnątrz obiekt dworku „Szeptyckiego” w Korczynie.
2. Mała liczba miejsc noclegowych w stosunku do potrzeb turystów.
3. Braki w infrastrukturze turystycznej przy obiektach i miejscach np. Rezerwacie „Prządki” i zamku „Kamieniec”.
4. Brak wystarczającej ilości miejsc pracy.
5. Brak regulacji cieków wodnych.
6. Mała sieć punktów gastronomicznych w stosunku do wymagań ruchu turystycznego.
7. Brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich miejscowości.
8. Brak wystarczających środków finansowych na ochronę zabytków.
9. Niedostateczna obecność problematyki ochrony zabytków w powszechnej świadomości mieszkańców.



10. Wzmożony ruch samochodowy.

SZANSE I ZAGROŻENIA

1) szanse

- Uwzględnienie problemów ochrony dziedzictwa kulturowego w programach, strategiach i planach rozwoju gminy Korczyna.
- Uwzględnienie zagadnień z zakresu ochrony w dziedzinie dziedzictwa kulturowego w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego dla miejscowości Korczyna.
- Zaawansowane prace nad przygotowywaniem projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich miejscowości oraz nowego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Korczyna, w których to dokumentach uwzględniona zostanie ochrona zabytków, zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Możliwość finansowania prac konserwatorskich i remontowych obiektów zabytkowych ze środków finansowych pochodzących z różnych źródeł: państwowych, UE i samorządowych.
- Korzystne warunki dla rozwoju turystyki z wszechstronnym wykorzystaniem zasobów i wartości dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.
- Rozwój inicjatyw lokalnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturalnego.
- Napływ turystów, zwiększone zapotrzebowanie na usługi agroturystyczne oraz noclegi.
- Wzrost ekoturystyki.
- Rozwój małej gastronomii.
- Miejsca pracy w sąsiednim mieście.
- Możliwości dla tworzenia małej i średniej przedsiębiorczości.
- Rozwój infrastruktury drogowej.
- Promocja walorów krajobrazowo – przyrodniczych.
- Istnienie uczęszczanych tras wycieczek na tematy: Śladami kultury Łemkowskiej (Kombornia – Sanok – Mokre – Szczawne – Rzepedź - Turzańsk – Komańcza – Zyndranowa – Olchowiec – Krempna – Kombornia).
- Zabytkowy Dwór SPA z Centrum Bankietowo Konferencyjnym w Komborni,



- Zabytkowa kapliczka konfederacka związana z legendą o św. Janie z Dukli – przy trasie międzynarodowej Rzeszów – Barwinek.
- Na terenie gminy i powiatu odbywają się cykliczne imprezy turystyczne m.in. rajdy, wyścig np. „Rajd Górski” zawody balonowe, turnieje turystyczno – krajoznawcze organizowane przez PTTK i PTSM.
- Możliwość promocji miejscowości wśród organizacji i firm prowadzących działalność gospodarczą w zakresie obsługi turystyki (w okolicy istnieje około 10 niedużych biur turystycznych i przewoźników).
- Serwis turystyczny gminy Korczyna.
- Wyciąg narciarski w Czarnorzekach.
- Opracowano w gminie zasady udzielania dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

2) zagrożenia

- Zwiększenie zadań zleconych gminom bez wsparcia finansowego.
- Niedostateczne finansowanie działalności w zakresie środowiska kulturalnego.
- Braki w edukacji kulturowej społeczeństwa i niedostateczna świadomość wartości kulturowych.
- Niszczenie zabytków i niektórych elementów przyrody przez turystów, np. skałki w rezerwacie przyrody nieożywionej „Prządki”.
- Występowanie powodzi.
- Sąsiedztwo z dużym miastem – Krosno.
- Stan zabezpieczenia zabytków.
- Powstawanie inwestycji wpływających negatywnie na krajobraz kulturowy.



Rozdział IV

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

1. Priorytety programu.

W programie zostały określone priorytety wynikające z diagnozy stanu dziedzictwa kulturowego i oceny opracowań strategicznych dotyczących rozwoju społeczno – gospodarczego oraz ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Korczyna.

Ustalono nadrzędny cel strategiczny Gminnego Programu Opieki nad zabytkami dla Gminy Korczyna na lata 2015 – 2018:

Gmina zintegrowana, przychylna dla mieszkańców, z zachowanym dziedzictwem kulturowym, służącym rozwojowi gospodarczemu gminy i budowaniu tożsamości jej mieszkańców.

PRIORYTETY TEMATYCZNE

- Priorytet I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego gminy.
- Priorytet II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.
- Priorytet III: Tworzenie warunków do rozwoju turystyki na bazie istniejących walorów środowiska przyrodniczego i wartości kulturowych.

2. Kierunki działań programu

- **Priorytet I. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego gminy.**

Kierunki działań	Zadania	Okres realizacji
Zahamowanie procesu degradacji zabytków nieruchomych i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.	- Kontynuowanie odnowy elewacji Kościoła – Sanktuarium św. Sebastiana Pelczara w Korczynie; - Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, włamaniem, kradzieżą poprzez systematyczne monitorowanie stanu utrzymania i sposobu użytkowania	2015 r. na bieżąco



	obiektów; - Prowadzenie monitoringu, dotyczącego stanu zachowania obiektów zabytkowych.	na bieżąco
Podjęmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne.	- Zagospodarowanie terenu wokół zamku „Kamieniec”: Podjęcie działań zmierzających do wykonania studialnych opracowań otoczenia zamku, celem określenia obszarów przeznaczonych do zainwestowania przez niezbędną do obsługi ruchu turystycznego infrastrukturę oraz terenów wolnych od zabudowy, związanych z ochroną osi widokowych zabytku. - Wspieranie przejawów aktywności w zakresie kultywowania tradycji lokalnych np. Stowarzyszenia Twórców i Animatorów Kultury Ludowej „Regionalizm” w Korczynie; - Wspieranie na rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów np. tkactwa, kowalstwa, itp.	- lata: 2015 - 2018 - w sposób ciągły - w sposób ciągły



Priorytet II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Kierunki działań	Zadania	Przybliżony okres realizacji
Zakończenie prac projektowych i uchwalenie nowego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Korczyna.	- Uwzględnienie wszystkich terenów podlegających ochronie, cennych obszarów kulturowych w tym stanowisk archeologicznych oraz mających znaczenie dla rozwoju turystyki np.: otoczenia zamku „Kamieniec” jako jednego z ważniejszych miejsc na obszarze gminy.	I półrocze 2015 r
Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy dla wszystkich pozostałych miejscowości gminy.	- Zakończenie prac projektowych z uwzględnieniem zapisów o ochronie budownictwa kulturowego, krajobrazów kulturowych, w tym otoczenia zamku „Kamieniec”, parków, cmentarzy i stanowisk archeologicznych, zgodnie z obowiązującymi szczególnymi przepisami w tym zakresie;	lata; 2015 - 2018
	- Zwrócenie w MPZP uwagi aby planowane na obszarze gminy inwestycje zostały uzależnione od ich wpływu na krajobraz kulturowy tego miejsca;	lata 2015 – 2018
	- Uwzględnienie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ochrony zabytkowego zespołu dworsko-parkowego „Dwór Kombornia” w Komborni;	lata 2015 – 2018
	- Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną i określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;	na bieżąco
	- Rozważenie utworzenia parku kulturowego wokół ruin zamku „Kamieniec”, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.	lata 2015 – 2018



	- Powiązanie w ramach parku kulturowego otoczenia zamku „Kamieniec” z terenem zabytkowego zespołu dworsko-parkowego „Dwór Kombornia” poprzez wykorzystanie ukształtowania tego terenu jako części Czarnorzecko – Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego, w tym: <i>zabytków architektonicznych</i> (np. Cerkwi w Czarnorzekach) oraz istniejących na tym obszarze <i>zabytków archeologicznych i walorów przyrodniczych</i>: Rezerwatu „Prządky” w Czarnorzekach i Korczyni, grupy 15 skał w Woli Komborskiej (skała „Konfederatka”), rezerwatu cisów, źródła św. Jana z Dukli w Komborni oraz <i>pomników przyrody</i> (źródło „Mieczysław” w Czarnorzekach, wodospad „Trzy Wody” i źródło siarczkowe „Bogumił” w Komborni, źródło „Bogumiła” w Woli Komborskiej), sztolni w Czarnorzekach, najwyższego szczytu Pogórza Strzyżowsko-Dynowskiego Sucha Góra (Radiowo-Telewizyjne Centrum Nadawcze), <i>ścieżkami turystycznymi</i>: „Czarnorzeki – Dział”, dochodzącej do punktu widokowego na Beskid Niski, „Przy zamku Kamieniec”, „Zamek Kamieniec – Prządky” (ścieżka przyrodniczo - historyczna), „Strzelnica – Sucha Góra”, biegnąca nieopodal podziemnych wyrobisk (sztolni), będących miejscem hibernacji nietoperzy, „Strzelnica – Prządky” oraz „Wzdłuż potoku Morcinek”; - Utrzymanie istniejących i rozważenie utworzenia nowych na tym obszarze ścieżek pieszych i rowerowych.	2015 – 2018 2015 - 2018
--	--	---------------------------------------



Aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków.	- Bieżąca aktualizacja gminnej ewidencji zabytków; - Monitoring a także weryfikacja stanowisk archeologicznych uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków.	przez cały czas obowiązywania programu na bieżąco
Współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.	- Występowanie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wpisanie do krajowego rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych; - Dążenie do wpisania otoczenia zamku „Kamieniec” do rejestru zabytków; - Dążenie do wykreślenie z ewidencji zabytków całkowicie zdegradowanego (zawalonego) budynku Doktorówki” przy ul. Szeptyckiego w Korczynie; - Nadzór archeologiczno-konserwatorski wszelkich prac ziemnych prowadzonych na obszarach stanowisk archeologicznych	lata 2015 - 2018 2015 r na bieżąco
Współpraca z właścicielami zabytków.	- Pomoc informacyjna dotycząca możliwości ubiegania się przez właścicieli i dysponentów zabytków w zakresie wykorzystywania funduszy unijnych, ministerialnych i samorządowych w ramach opieki nad zabytkami.	na bieżąco
Aktualizacja Planu Ochrony Zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla gminy Korczyna.	- Bieżąca aktualizacja Planu Ochrony Zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla gminy Korczyna.	przez cały czas obowiązywania programu



Priorytet III: Tworzenie warunków do rozwoju turystyki na bazie istniejących walorów środowiska przyrodniczego i wartości kulturowych

Kierunki działań	Zadania	Okres realizacji
Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego.	- Promocja najcenniejszych zabytków kultury; - Wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników), poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy; - Intensyfikacja współpracy z przygranicznymi regionami Słowacji i Ukrainy; - Utworzenie Muzeum poświęconego gen. S. Szeptyckiemu; - Wspieranie inicjatyw wydawniczych zmierzających do zebrania (udokumentowania i popularyzacji) starych pieśni, przyśpiewek, podań, legend, związanych z regionem gminy.	lata: 2015 - 2018
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym.	- Organizacja i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych; - Wprowadzenie i upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji, przedszkolnej i szkolnej poprzez wspieranie i organizowanie konkursów, zajęć edukacyjnych; - Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej na temat dziedzictwa kulturowego gminy.	na bieżąco - przez cały okres obowiązywania programu
Modernizacja elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi	- Utrzymanie małej architektury; - Utrzymanie i bieżąca konserwacja kapliczek i pomników, połączone	na bieżąco



turystyki oraz wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego gminy.	z kultywowaniem, dokumentowaniem i upowszechnianiem tradycji związanych z tymi obiektami; - Utrzymanie istniejących ścieżek edukacyjnych, przyrodniczych turystycznych.	
Krzewienie rozwoju ekoturystyki – aktywnego spędzania wolnego czasu, połączonego z poznawaniem przyrody i lokalnej kultury.	- Kontynuowanie cyklicznych imprez i programów, np.: konkursy (konkurs pieśni muzyki ludowej), muzyczne warsztaty, wystawy plastyczne, Złot samochodów terenowych 4 X 4 Czarnorzeki – Korczyna, samochodowe mistrzostwa Polski, zawody sportowe na obiektach sportowych, itp.; - Kontynuowanie programów edukacyjnych dla dzieci (konkursy, muzyczne warsztaty, wystawy plastyczne); - Wspieranie działań w zakresie popularyzacji akcentującej walory kulturowe i przyrodnicze turystyki pieszej i rowerowej na terenie gminy oraz rozwijanie towarzyszącej im infrastruktury (punkty widokowe, tablice informacyjne, ścieżki piesze i rowerowe).	w systemie ciągłym



3. Sposób i formy realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.

Zadania określone w programie będą realizowane poprzez:

1. Wspólne działania władz Gminy Korczyna w porozumieniu z Podkarpackim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz z właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych, przedstawicielami kościołów, organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami regionalnymi oraz ośrodkami naukowymi.
2. Działania własne władz samorządowych:
 - 1) prawne – wynikające z przepisów ustawowych, obejmujących, m.in. obowiązek uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów, które powinny być objęte ochroną konserwatorską,
 - 2) finansowe – należyte utrzymywanie, wykonywanie remontów i prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych, będących własnością gminy, korzystanie z programów, uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacji, dofinansowanie w ramach różnych programów a także udzielanie dotacji właścicielom zabytków na dofinansowanie prac konserwatorskich, zgodnie z uchwałą Rady Gminy Korczyna;
 - 3) programowe – w ramach realizacji projektów i programów regionalnych,
 - 4) działania promocyjne, edukacyjne, stymulujące.



Rozdział V

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Obowiązującym wyznacznikiem sposobu finansowania opieki nad zabytkami są zasady zawarte w rozdziale 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Nakładają one obowiązek finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku na osobę fizyczną lub inną jednostkę organizacyjną, w tym także na jednostki z sektora finansów publicznych, posiadające tytuł prawny do zabytku.

Zadania związane z opieką nad zabytkami mogą być finansowane, m.in. z następujących źródeł:

- 1) z budżetu gminy Korczyna – finansowanie dotyczy obiektów będących własnością gminy lub pozostających w trwałym zarządzie jej jednostek lub zakładów budżetowych a także obiektów nie będących własnością gminy. Zasady udzielania dotacji w tym ostatnim przypadku określa uchwała Rady Gminy Korczyna.
- 2) z budżetu Marszałka Województwa Podkarpackiego w ramach przyznanej dotacji na prace zgodne z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
- 3) z budżetu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace, zgodne z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
- 4) z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach dotacji przyznanej zgodnie z poprzednim zapisem, w oparciu o ogłaszane przez Ministerstwo aktualne programy.
- 5) z dotacji unijnych w ramach:
 - a) Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020, (obecnie w fazie projektu po uzgodnieniu z Komisją Europejską);
 - b) Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.
- 6) z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – na przedsięwzięcia związane z utrzymaniem i zachowaniem parków objętych ochroną na podstawie przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.



Rozdział VI

ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU.

Ustala się następujące kryteria oceny realizacji Programu opieki nad zabytkami:

1. W ramach priorytetu I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego gminy przyjmuje się następujące kryteria ocen:
 - a) poziom wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
 - b) wartość finansowa zrealizowanych kompleksowych programów rewaloryzacji i rewitalizacji oraz liczba obiektów poddanych rewaloryzacji w ramach tych programów,
 - c) wartość finansowa wykonanych prac remontowo – konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów poddanych tym pracom,
 - d) inne.
2. W ramach priorytetu II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego - kryterium oceny realizacji będzie:
 - a) poziom objęcia terenu gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w procentach,
 - b) liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków: obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych lub o uznanie obiektów i obszarów za pomniki historii,
 - c) liczba wniosków o wykreślenie z ewidencji zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych,
 - d) inne.
3. W ramach priorytetu III: Tworzenie warunków do rozwoju turystyki na bazie istniejących walorów środowiska przyrodniczego i wartości kulturowych, stosowane będą kryteria ocen:
 - a) rozmiar i rodzaj promocji,
 - b) rodzaj i formy wydanych wydawnictw promocyjnych,
 - c) ocena poziomu edukacji i popularyzacji wiedzy o regionie, dziedzictwie kulturowym, w tym poprzez wprowadzenie tej tematyki do systemu edukacji szkolnej i przedszkolnej,



- d) liczba utworzonych lub zmodernizowanych elementów infrastruktury służącej funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki,
- e) liczba cyklicznych imprez i programów edukacyjnych, warsztatów, wystaw plastycznych wpływających na krzewienie rozwoju ekoturystyki, aktywnego spędzania wolnego czasu, połączonego z poznawaniem przyrody i lokalnej kultury,
- f) inne.



BIBLIOGRAFIA

Podstawowa literatura

- 1/ W Gminie Korczyna, PUW „Roksana” Sp. Z o.o. w Krośnie, Krosno 2001
- 2/ Zarys monograficzny Korczyny, PUW „Roksana” Sp. Z o.o. w Krośnie, Krosno 2004
- 3/ Kapliczki i figury przydrożne w gminie Korczyna, Krośnieńska Oficyna Wydawnicza Sp. Z o.o., Krosno 2012
- 4/ W dorzeczu Wisłoka i Wisłoki Aktywna Turystyka Ludności Atrakcyjnym Szlakiem, Szlak atrakcji turystycznych obszaru Stowarzyszeń LGD „Subregion Magurski – Szansa na Rozwój LGD „LIWOCZ” Czarnorzecko-Strzyżowska LGD, Kraków 2013
- 5/ Gmina Korczyna, Gminny Ośrodek Kultury w Korczynie, 2009
- 6/ Wacław Wierzewski, Tradycje Włókienniczej spółdzielni pracy Towarzystwo Tkaczy w okresie 100 lat w Korczynie, Kraków 1982

Ważniejsze strony internetowe

<http://korczyna.pl>
<http://zamekkamieniec.iq.pl/>
http://www.kombornia.pl/component/option,com_frontpage/Itemid,1/
<http://korczyna.przemyska.pl/>
<http://www.nid.pl>

Akty prawne i dokumenty przywołane w treści programu.



Załączniki:

ANEKS 1

Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków i objęte ochroną konserwatorską z terenu gminy Korczyna.

Lp.	Miejscowość / Lokalizacja	Obiekt / zespół obiektów	Nr rejestru zabytków	Data wpisu
1	Korczyna	Ruiny zamku „Kamieniec” wraz z otoczeniem	A-263	20.09.1968 r.
2	Korczyna ul. Rynek	Kościół parafialny pw. NMP Królowej Polski z ogrodzeniem kościelnym	A-487	21.02.2011 r.
3	Korczyna ul. Podzamcze 68	Dom drewniany	A-9	19.08.1999 r.
4	Korczyna ul. Gen. Szeptyckiego 6	Dom drewniany ”Doktorówka”	A-48	03.12.1984 r.
5	Korczyna ul. Wierzbowa	Cmentarz żydowski	A-307	28.02.1994 r.
6	Kombornia	Zespół dworski	A-557	30.09.1971 r.
7	Kombornia	Park krajobrazowy	A-557	30.09.1971 r.
8	Kombornia	Kościół parafialny pw. Matki Boskiej Pocieszenia	A-209	04.09.1990 r.
9	Węglówka	Cerkiew	A-164	12.10.1989 r.
10	Krasna	Cerkiew	A-249	04.01.2008 r.
11	Czarnorzeki	Stanowisko archeologiczne Nr obszaru AZP 109-74 Nr stanowiska na obszarze AZP 70 Nr stanowiska w miejscowości 2	A-561	09.02.1970 r.
12	Czarnorzeki	Stanowisko archeologiczne Nr obszaru AZP 109-74 Nr stanowiska na obszarze AZP 71 Nr stanowiska w miejscowości 3	A-560	09.02.1970 r.
13	Korczyna	Stanowisko archeologiczne Nr obszaru AZP 109-74 Nr stanowiska na obszarze AZP 60 Nr stanowiska w miejscowości 46	A-a 85	03.03.1993



ANEKS 2

Zabytki ruchome objęte wpisem do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość/ lokalizacja	Obiekt	Nr rejestru zabytku	Data wpisu
1	Korczyna Wypożyczenie kościół parafialnego pw. NMP Królowej Polski	<u>Ołtarz główny:</u> • Obraz <i>Adoracja Matki Bożej</i> • Antependium <i>Ostania wieczerza</i> • Tabernakulum z tronem eucharystycznym • Rzeźba <i>Św. Jacek</i> • Rzeźba <i>Św. Jan Kanty</i> • Rzeźba <i>Św. Stanisław</i> • Rzeźba <i>Św. Królewicz Kazimierz</i> • Tonda z wizerunkami Matki Bożej	B-430	26.08.2011 r.
		<u>Ołtarz boczny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa</u> • Obraz <i>Najświętsze Serce Pana Jezusa</i> • Rzeźba <i>Św. Katarzyna Sieneńska</i> • Rzeźba <i>Św. Franciszek</i> • Rzeźba <i>anioł</i>	B-430	26.08.2011 r.
		<u>Ołtarz boczny p.w. Matki Bożej Różańcowej</u> • Obraz <i>Matka Boża Różańcowa</i> • Rzeźba <i>Św. Dominik</i> • Rzeźba <i>nieokreślony Św.</i> • Rzeźba <i>anioł</i>	B-430	26.08.2011 r.
		<u>Ołtarz boczny p.w. ŚŚ. Piotra i Pawła</u> • Obraz <i>ŚŚ. Piotr i Paweł</i> • Rzeźba <i>nieokreślony św.</i> • Rzeźba <i>nieokreślona św.</i> • Rzeźba <i>anioł</i>	B-430	26.08.2011 r.
		<u>Ołtarz boczny p.w. Św. Michała Archanioła</u> • Obraz <i>Św. Michał Archanioł</i> • Rzeźba <i>Św. Stanisław Kostka</i> • Rzeźba <i>Św. Róża z Limy</i> • Rzeźba <i>anioł</i>	B-430	26.08.2011 r.
		<u>Witraże w prezbiterium:</u> • Święta Rodzina • Koronacja Matki Bożej • Zwiastowanie NMP • Oplakiwanie Chrystusa	B-430	26.08.2011 r.
		Ambona	B-430	26.08.2011 r.
		Ława kolatorska z herbem bpa Pelczara	B-430	26.08.2011 r.
		Ława kolatorska z herbem Szeptyckim	B-430	26.08.2011 r.



Lp.	Miejscowość/ lokalizacja	Obiekt	Nr rejestr zabytku	Data wpisu
1	Korczyna Wyposażenie kościół parafialnego pw. NMP Królowej Polski	<u>Witraże w transparencie:</u> - Objawienie fatimskie - Matka Boża Nieustającej Pomocy - Matka Boża z Dzieciątkiem - Matka Boża Niepokalanie Poczęta - Król Kazimierz Jagiellończyk	B-430	26.08.2011 r.
		<u>Witraże w nawach bocznych:</u> - ŚŚ. Jacek i Wincenty Kadłubek - ŚŚ. Jadwiga i Kinga - ŚŚ. Wojciech i Stanisław - Św. Józef i Św. Andrzej Bobola - Św. Stanisław Kostka i bł. Szymon z Lipnicy - Św. Kazimierz i bł. Jan z Dukli - Św. Jan Kanty i bł. Jakub Strzemię - Matka Boża Częstochowska	B-430	26.08.2011 r.
		<u>Rzeźby w prezbiterium:</u> - Św. Piotra - Św. Paweł - Św. Józef - Św. Jan Ewangelista	B-430	26.08.2011 r.
		<u>Rzeźby w nawie:</u> - Jezus Chrystus Zwycięstwa - Św. Jakub Starszy - Św. Szymon - Św. Tomasz - Św. Juda Tadeusz - Św. Filip - Św. Jakub Młodszy - Św. Andrzej - Św. Mateusz - Św. Bartłomiej - Św. Maciej	B-430	26.08.2011 r.
		<u>Belka tęczowa:</u> - Rzeźba <i>Krucyfiks</i> - Rzeźba <i>anioł</i> - Rzeźba <i>anioł</i>	B-430	26.08.2011 r.
		Krucyfiks ołtarzowy	B-430	26.08.2011 r.
		Cykl Stacji Drogi Krzyżowej	B-430	26.08.2011 r.
		Chrzcielnica	B-430	26.08.2011 r.
		Kropielnica	B-430	26.08.2011 r.
		Krzyż procesyjny	B-430	26.08.2011 r.
		Emblemat procesyjny	B-430	26.08.2011 r.
		Prospekt organowy	B-430	26.08.2011 r.
		Para konfesjonałów - trójdzielny	B-430	26.08.2011 r.



Lp.	Miejscowość/ lokalizacja	Obiekt	Nr rejestr zabytku	Data wpisu
1	Korczyna Wyposażenie kościół parafialnego pw. NMP Królowej Polski	Krucyfiks	B-430	26.08.2011 r.
		Fotel bpa Pelczara	B-430	26.08.2011 r.
		Obraz Św. Bp. Józef Sebastian Pelczar	B-430	26.08.2011 r.
		Kłęcznik bpa Pelczara	B-430	26.08.2011 r.
		Feretron <i>Najświętsze Serce Matki Bożej</i>	B-430	26.08.2011 r.
		Feretron <i>Serce Pana Jezusa</i>	B-430	26.08.2011 r.
		Feretron <i>Matka Boża Bolesna</i>	B-430	26.08.2011 r.
		Feretron <i>Matka Boża</i>	B-430	26.08.2011 r.
		Feretron <i>Serce Jezusa</i>	B-430	26.08.2011 r.
		Ołtarz p.w. Św. Antoniego Padewskiego • Rzeźba Św. Antoni Padewski	B-430	26.08.2011 r.
		Ołtarz p.w. świętego franciszkańskiego • Rzeźba <i>nieokreślony św. franciszkański</i>	B-430	26.08.2011 r.
		Para bliźniaczych ołtarzy	B-430	26.08.2011 r.
		Skrzynie	B-430	26.08.2011 r.
		Kropielnice	B-430	26.08.2011 r.
		Rzeźby na elewacjach kościoła: • Rzeźba Św. Piotr • Rzeźba Św. Józef	B-430	26.08.2011 r.
		Rzeźby na fasadzie kościoła: • Rzeźba <i>Matka Boża</i> • Rzeźba <i>Jezus Chrystus</i>	B-430	26.08.2011 r.
		Rzeźby na ścianie prezbiterium: • Rzeźba <i>Pieta</i> • Rzeźba <i>Jezus Chrystus</i>	B-430	26.08.2011 r.
		Rzeźby w bramie wejściowej ogrodu kościoła: • Rzeźba Św. Jadwiga • Rzeźba Św. Teresa od Dzieciątka Jezus • Rzeźba <i>nieokreślony święty</i> • Rzeźba <i>nieokreślony święty</i>	B-430	26.08.2011 r.
		Świeczniki	B-430	26.08.2011 r.
		Obraz <i>Męczeństwo Św. Sebastiana</i>	B-430	26.08.2011 r.



Lp.	Miejscowość/ lokalizacja	Obiekt	Nr rejestr zabytku	Data wpisu
2	Kombornia Wypożyczenie kościół parafialnego pw. Matki Boskiej Pocieszenia	<u>Ołtarz główny barokowy:</u> • Obraz <i>Matka Boża Pocieszenia</i> • Obraz <i>Św. Jan Nepomucen</i>	B-365	06.10.2010 r.
		<u>Ołtarz boczny rokokowy:</u> • Obraz <i>Świętej Rodziny</i>	B-365	06.10.2010 r.
		<u>Ołtarz boczny rokokowy:</u> • Rzeźba <i>Chrystusa z sercem gorejącym</i> • Obraz <i>tronującej w chmurach Matki Bożej Różańcowej</i>	B-365	06.10.2010 r.
		Ława kolatorska	B-365	06.10.2014 r.
		Prospekt organowy późnobarokowy	B-365	06.10.2010 r.
		Instrument organowy 8-głosowy	B-365	06.10.2010 r.
		Stacje drogi krzyżowej	B-365	06.10.2010 r.
		Epitafium Marianny Urbańskiej	B-365	06.10.2010 r.
		Tablica o formie otwartej księgi	B-365	06.10.2010 r.
		Epitafium w kształcie tarczy	B-365	06.10.2010 r.
		Kropielnica barokowa o trójpierścieniowej stopie	B-365	06.10.2010 r.
		Kropielnica barokowa na szerokiej stopie o profilu wałka	B-365	06.10.2010 r.
		Chrzcielnica barokowa	B-365	06.10.2010 r.
		Malowidła ścienne: • w prezbiterium • w nawie głównej nad arkadami ściany południowej • w nawie głównej nad arkadami ściany północnej • na zachodniej ścianie północnej nawy bocznej • w kruchcie	B-365	06.10.2010 r.
		Feretron rokokowy	B-365	06.10.2010 r.
		Feretron późnobarokowy	B-365	06.10.2010 r.
		Rzeźba <i>Matki Bożej Apokaliptycznej</i>	B-365	06.10.2010 r.
		Lichtarz w kształcie klęczącego anioła	B-365	06.10.2010 r.
		Świeczniki	B-365	06.10.2010 r.
		Umbraculum	B-365	06.10.2010 r.
		Lichtarz klasycystyczny	B-365	06.10.2010 r.
		Lichtarz klasycystyczny	B-365	06.10.2010 r.
		Putto rokokowe	B-365	06.10.2010 r.
		Późnobarokowa rzeźba <i>Chrystus Ukrzyżowany</i>	B-365	06.10.2010 r.
		Relikwiarz całopostaciowy <i>Św. Jan z Dukli</i>	B-365	06.10.2010 r.
		Rzeźba <i>Św. Antoni</i>	B-365	06.10.2010 r.



Lp.	Miejscowość/ lokalizacja	Obiekt	Nr Rejestru Zabytku	Data wpisu
2	Kombornia Wyposażenie kościoła parafialnego pw. Matki Boskiej Pocieszenia	Dzwonek	B-365	06.10.2010 r.
		Portret ks. proboszcza Jakuba Jarosza	B-365	06.10.2010 r.
		Portret ks. Jana Nepomucena Pruskiego	B-365	06.10.2010 r.
		Portret ks. proboszcza L. Jastrzębskiego	B-365	06.10.2010 r.
		Portret księdza	B-365	06.10.2010 r.
		Krucyfiks z kaplicy dworskiej	B-365	06.10.2010 r.
		Krucyfiks typu Triumphans	B-365	06.10.2010 r.
		Monstrancja promienista późnobarokowa	B-365	06.10.2010 r.
		Dzwon gotycki z inskrypcją	B-365	06.10.2010 r.
		Feretron neogotycki z rzeźbą <i>Matki Bożej Niepokalanej</i>	B-365	06.10.2010 r.
		Feretron neogotycki z rzeźbą <i>Chrystusa z gorejącym sercem</i>	B-365	06.10.2010 r.
		<u>Ambona późnobarokowa:</u>	B-365	06.10.2010 r.
		• Obraz <i>Chrystusa Zbawiciela</i>		
		• Obraz <i>Matki Bożej Bolesnej</i>		
		• Obraz <i>Św. Jan Ewangelista</i>		
3	Krasna Kościół parafialny pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny	Organy	B-272	21.01.2010 r.
4	Kombornia Dwór Kombornia	Dekoracja malarska sześciu ścian wnętrza dworu w Komborni	B-244	26.05.2008 r.
5	Korczyna ul. Zawisłe Kapliczka	Drewniana gotycka rzeźba <i>Matki Bożej Bolesnej</i>	B-25	14.12.2000 r.



ANEKS 3

ZAŁĄCZNIK
DO ZARZĄDZENIA NR 446
WÓJTA GMINY KORCZYNA
Z DNIA 04.03.2014r.

Zestawienie kart adresowych gminnej ewidencji zabytków nieruchomości Gminy Korczyna

Lp.	Adres/ lokalizacja	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania	Nr pozycji w rejestrze zabytków oraz data wpisu
KORCZYNA				
1	ul. Podzamcze	Ruiny zamku „Kamieniec” wraz z otoczeniem na terenie miejscowości Korczyna	XVI w.	A-263 z dnia 20.09.1968r.
2	ul. Rynek	Kościół parafialny pw. N.M.P. Królowej Polski	1910 r. – 1914 r.	A-487 z dnia 21.02.2011r.
	ul. Rynek	Ogrodzenie kościelne	1935r.-decyzja o budowie, 1969 r. ukończenie bud.	A-487 z dnia 21.02.2011r
3	ul. Zamkowa 15	Kapliczka z rzeźbą Matki Bożej	XVIII wiek	
4	ul. Podzamcze 23	Kapliczka skalna - krzyż	1866 r.	
5	ul. Podzamcze 23	Kapliczka Echo Lourdes	pocz. lat 90 XX w.	
6	ul. Biskupa Pelczara 34	Kapliczka skrzynkowa drewniana	1925 r. - 1950 r.	
7	ul. Biskupa Pelczara 81	Kapliczka	1775 r. - 1825 r.	
8	ul. Biskupa Pelczara 1	Kapliczka z Chrystusem Frasobliwym	1882 r.	
9	ul. Lipowa (nr dz. 2909)	Kapliczka	1714 r.	
10	ul. Ogrodowa 8	Kapliczka	1903 r.	
11	ul. Ogrodowa 71	Kapliczka z św. Józefem	1906 r.	
12	ul. Ogrodowa 53	Kapliczka z Matką Bożą	1830 r.	
13	ul. Pigonia 14	Kapliczka	1900 r. – 1925 r.	
14	ul. Pigonia (przy moście w centrum)	Kapliczka z figurą św. Jana Nepomucena	1841 r.	
15	ul. Akacyjowa 27	Kapliczka z Chrystusem	1808 r.	
16	ul. Akacyjowa 32	Kapliczka z Chrystusem	1930 r.	
17	ul. Szczepanika	Kaplica z Matką Bożą Niepokalanego Poczęcia (Pani Korczyńska)	1822 r.	
18	ul. Szczepanika (stary cmentarz)	Kolumna kamienna	1800 r. – 1825 r.	
19	ul. Gen. Szeptyckiego 72	Klasztor Zgromadzenia Sióstr Sercanek z kaplicą klasztorną	1900r. – 1925r.	



L.p.	Adres/ lokalizacja	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania	Nr pozycji w rejestrze zabytków oraz data wpisu
KORCZYNA				
20	ul. Gen. Szeptyckiego 72	Studnia obok klasztoru Zgromadzenia Sióstr Sercanek	1911 r.	
21	ul. Gen. Szeptyckiego 6	Dom drewniany „Doktorówka”	1875 r.- 1899r.	A-48 z dnia 03.12.1984r.
22	ul. Gen. Szeptyckiego 80A	Kapliczka	1923 r.	
23	ul. Armii Krajowej 90	Kamienna figura Marii Panny	1911 r.	
24	ul. Zielona 2	Kapliczka z krzyżem	1900r.–1925 r.	
25	ul. Zawisłe 105	Kapliczka z rzeźbą M.B. Bolesnej	XV w	
26	ul. Podzamcze 17	Kapliczka z figurą Matki Bożej z Dzieciątkiem	1841 r.	
27	ul. Podzamcze 68	Dom drewniany	Dom drewniany	A-9 z dnia 19.08.1999r.
28	ul. Zamkowa 30	Kapliczka skrzynkowa wisząca z figurą św. Antoniego	1772 r.	
29	ul. Miodowa 3	Kapliczka	1890 r.–1910r.	
30	ul. Dolińska 24	Kapliczka	1885 r.	
31	ul. Miodowa 6	Kapliczka z figurami Jezusa Chrystusa, św. Antoniego, św. Józefa	1910 r.	
32	ul. Lipowa 78	Kapliczka z drewnianą rzeźbą Chrystusa	pocz. XX w.	
33	ul. Sporne 128	Kapliczka z figurą Madonny z Dzieciątkiem	1863 r.	
34	ul. Zielona	Kapliczka	pocz. XX w.	
35	ul. Ogrodowa	Cmentarz rzymskokatolicki	1850 r.	
36	ul. Wierzbowa	Cmentarz żydowski	1800r. - 1945r.	A-307 z dnia 28.02.1994 r.
37	ul. Szczepanika	Cmentarz rzymskokatolicki	1750r. - 1850r.	
38	ul. Spółdzielcza	Park	1890 r.	
39	ul. Podzamcze	Tablica pamiątkowa poświęcona Oldze i Andrzejowi Małkowskim	2009 r.	
40	ul. Armii Krajowej	Pomnik Młodych Bohaterów Korczyny	1975 r.	
41	ul. Szczepanika	Pomnik z tablicą upamiętniającą śmierć jeńców polskich w Katyniu, Charkowie i Twerze	2010 r.	



Lp.	Adres/ lokalizacja	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania	Nr pozycji w rejestrze zabytków oraz data wpisu
KOMBORNIA				
1	Przy dr. gminnej Kombornia-Granice Dolne Kombornia 291	Kapliczka	1900r. - 1925r.	
2	Przy dr. gminnej Kombornia-cmentarz Kombornia 33	Kapliczka z Matką Bożą	1890 r. -1910r.	
3	Kombornia – Góra (przy kościele)	Kapliczka	1775r. - 1825r.	
4	Przy dr. powiatowej Olszyny-Jabłonica Polska Kombornia 73	Kapliczka św. Tekli	1807 r.	
5	Przy dr. powiatowej Olszyny-Jabłonica Polska Kombornia 86	Kapliczka z Matką Bożą	1925r. - 1950r.	
6	Przy dr. powiatowej Kombornia-Budy Komborskie Kombornia 550	Kapliczka św. Rozalii	1900r. - 1925r.	
7	Przy dr. powiatowej Kombornia-Jabłonica Polska Kombornia 105	Kapliczka św. Floriana	1775r. -1825r.	
8	Przy drodze gm. Górską Karczma-Budy Wolskie Kombornia 430	Kapliczka z wizerunkiem Chrystusa Ukrzyżowanego	1907r.	
9	Kombornia centrum	Kościół parafialny pw. M.B. Pocieszenia	1930r. -1932r.	A-209 z dnia 04.09.1990r.
10	Przy dr. powiatowej Kombornia-Jabłonica Polska	Spichlerz dworski	1775r. –1799r.	A-557 z dnia 30.09.1971r.
11	Przy dr. powiatowej Kombornia-Jabłonica Polska	Oficyna folwarczna	1850r. -1899r.	A-557 z dnia 30.09.1971r.
12	Przy dr. powiatowej Kombornia-Jabłonica Polska	Stajnia dworska	1875r. -1899r.	A-557 z dnia 30.09.1971r.
13	Przy dr. powiatowej Kombornia-Jabłonica Polska Kombornia 1	Dwór	1750r. -1799r.	A-557 z dnia 30.09.1971r.
14	Przy dr. powiatowej Kombornia-Jabłonica Polska Kombornia 1	Kaplica dworska	1890 r.	A-557 z dnia 30.09.1971r.
15	Kombornia centrum	Dzwonnica kościelna przy kościele paraf. pw. M.B. Pocieszenia	1930r. -1939r.	
16	Przy drodze powiatowej Kombornia-Jabłonica Polska Kombornia 18	Kapliczka	1901 r.	
17	Kombornia centrum	Figura Pana Jezusa dźwigającego krzyż	1934 r.	



Lp.	Adres/ lokalizacja	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania	Nr pozycji w rejestrze zabytków oraz data wpisu
KOMBORNIA				
18	Przy dr. gminnej Kombornia-Granice Dolne Kombornia 300	Kapliczka	1899 r.	
19	Przy dr. powiatowej Kombornia-Dół-Kombornia (nr dz. 559)	Kapliczka skrzyniowa na drewnianym krzyżu	1967 r.	
20	Przy drodze Kombornia-Budy Komborskie, W. Komborska 130	Kapliczka z figurą św. Rozalii	pocz. XX w.	
21	Przy drodze gm. Kombornia-Granice Dolne (nr. dz. 809/2)	Kapliczka z figurą matki Bożej	1917 r.	
22	Przy dr. krajowej Radom-Barwinek Nr 9 (nr dz. 1279/4)	Kapliczka św. Jana na Źródle	1875r. - 1899r.	
23	Przy dr. powiatowej Kombornia-Jabłonica Polska	Park dworski	1790 r.	A-557 z dnia 30.09.1971r.
24	Przy drodze gm. Cmentarz -Dwór	Cmentarz rzymskokatolicki	1825 r.	
25	Kościół parafialny	Tablica pamiątkowa żołnierzom AK	1991 r.	
26	Kaplica na cmentarzu parafialnym	Tablica pamiątkowa kapelanowi AK	2002 r.	
27	Kaplica na cmentarzu parafialnym	Tablica pamiątkowa poświęcona mieszkańcom Woli Komborskiej pomordowanym na Syberii	1999 r.	
28	Kaplica na cmentarzu parafialnym	Tablica pamiątkowa poświęcona kapel. PPAN w 50 rocznicę męczeńskiej śmierci	1999 r.	
CZARNORZEKI				
1	Przy dr. Korczyna-Zawiśle-Górska Karczma, Czarnorzeki 80	Kapliczka z figurką Matki Bożej	I poł. XIX w..	
2	Przy dr. wojewódzkiej Krosno-Lutcza, Czarnorzeki 9	Kapliczka	1950 r.-1975 r.	
3	Przy dr. powiatowej Krosno-Głębokie-Czarnorzeki-Jasienica Rosielna	Cerkiew	1900r. –1925r.	



Lp.	Adres/ lokalizacja	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania	Nr pozycji w rejestrze zabytków oraz data wpisu
CZARNORZEKI				
4	Przy dr. powiatowej Krosno-Głębokie-Czarnorzeki-Jasienica Rosielna (nr dz. 469)	Kapliczka z wizerunkiem matki Bożej z Dzieciątkiem	1890 r.	
5	Przy dr. powiatowej Krosno-Głębokie-Czarnorzeki-Jasienica Rosielna (przed kościołem), Czarnorzeki 50	Kapliczka św. Jana Chrzciciela	1875r. - 1900r.	
6	Przy dr. powiatowej Krosno-Głębokie-Czarnorzeki-Jasienica Rosielna (za kościołem), Czarnorzeki 53	Kapliczka	1890r. - 1910r.	
7	Przy dr. powiatowej Krosno-Głębokie-Czarnorzeki-Jasienica Rosielna	Kapliczka	II poł. XIX w.	
8	Przy dr. gminnej Czarnorzeki-Dział	Cmentarz greckokatolicki	1875r. - 1943r.	
9	Przy dr. gminnej Czarnorzeki-Dział	Cmentarz rzymskokatolicki	1975 r.	
WĘGLÓWKA				
1	Przy dr. powiatowej Węglówka-Wysoka Strzyżowska	Cerkiew	1898 r.	A-164 z dnia 12.10.1989 r.
2	Przy dr. powiatowej Węglówka-Wysoka Strzyżowska, Węglówka 125	Kapliczka	1834 r.	
3	Przy dr. powiatowej Węglówka-Wysoka Strzyżowska Węglówka 138	Kapliczka	1890r. –1910r.	
4	Przy dr. gminnej Węglówka-Ślepówka Węglówka 181	Kapliczka	1891 r.	
5	Przy dr. powiatowej Węglówka-Wysoka Strzyżowska (w polach)	Kapliczka	1831 r.	
6	Przy dr. gm. Węglówka-Ślepówka Węglówka 196	Kapliczka	koniec XIX w.	
7	Przy dr. powiatowej Węglówka-Wysoka Strzyżowska, Węglówka 132A	Kapliczka	II poł. XIX w.	
8	Przy dr. powiatowej Węglówka-Wysoka Strzyżowska, Węglówka 80	Kapliczka	koniec XIX w.	
9	Przy dr. powiatowej Węglówka-Wysoka Strzyżowska (Węglówka-Dół po prawej stronie)	Kapliczka	koniec XIX w.	
10	Przy dr. powiatowej Węglówka-Wysoka Strzyżowska (Węglówka-Dół po lewej stronie) Węglówka 20	Kapliczka	koniec XIX w.	
11	Przy dr. gminnej- na cmentarz	Cmentarz greckokatolicki / rzymskokatolicki	1800 r.	
12	Obok cerkwi	Cmentarz protestancki	1800r. -1875r.	



Lp.	Adres/ lokalizacja	Nazwa obiektu/ obecna funkcja	Czas powstania	Nr pozycji w rejestrze zabytków oraz data wpisu
KRASNA				
1	Przy drodze wojewódzkiej Krosno-Lutcza	Cerkiew	1912 r.	A-249 z dnia 04.01.2008 r.
2	Przy dr. wojewódz. Krosno-Lutcza (Mała Krasna nr dz. 465/2)	Kapliczka	1908 r.	
3	Przy dr. wojewódzkiej Krosno-Lutcza, Krasna 125	Kapliczka	1890r. - 1910r.	
4	Przy drodze wojewódzkiej Krosno-Lutcza, Krasna 56	Kapliczka z krzyżem z wizerunkiem Ukrzyżowanego	1890r. –1910r.	
5	Przy drodze wojewódzkiej Krosno-Lutcza, Krasna 42A	Kapliczka z Chrystusem Frasobliwym	1885 r.	
6	Przy drodze wojewódzkiej Krosno-Lutcza, Krasna 34	Kapliczka	1890r. -1910r.	
7	Przy drodze wojewódzkiej Krosno-Lutcza, Krasna 147C	Kapliczka z Matką Bożą	1999 r.	
8	Przy dr. gminnej Krasna-Podsady	Kapliczka	koniec XIX w.	
9	Ogród plebański (przy kościele)	Kapliczka	1888 r.	
10	Przy dr. gminnej Krasna-cmentarz	Cmentarz greckokatlicki / rzymskokatolicki	1800 r.	
ISKRZYŃIA				
1	ul. Ogrodowa 12	Kapliczka św. Marcina	1800 r.	
2	ul. Podkarpacka 95	Kapliczka	1919 r.	
3	ul. Szkolna 101	Kapliczka	1900r. - 1925r.	
4	ul. Szkolna 16	Figura Chrystusa	1918 r.	
5	ul. Podkarpacka 18	Kapliczka	1850r. - 1900r.	
6	ul. Słoneczna 4	Kapliczka	1875r. - 1899r.	
7	ul. Słoneczna 79	Kapliczka	1890r. - 1920r.	
8	ul. Słoneczna 134	Kapliczka z figurką św. Antoniego	1830 r.	
WOLA KOMBORSKA				
1	Skrzyżowanie dr. krajowej Radom-Barwinek z dr. gminą W. Komborska-Działy Wola Komborska 103	Kapliczka skrzynkowa	1900r. - 1925r.	
2	Przy dr. powiatowej Wola Jasienicka - Budy Komborskie Wola Komborska 141	Kapliczka skrzynkowa	I poł. XX w.	



Wykaz stanowisk archeologicznych

Nr obszaru AZP 110-74

Lp.	Nr stanowisk. na obszarze	Miejscowość	Nr stanowisk. w miejscow.	Funkcja obiektu / kultura	Chronologia
1	1	Korczyna	1	p. osadn. / prapolska	wcz. średniowiecze
2	2	Korczyna	3	p. osadniczy	neolit
3	3	Korczyna	4	p. osadn.	neolit
4	4	Korczyna	5	śląd osad./prahistoria	
5	5	Korczyna	6	śląd osad./prahistoria	
6	6	Korczyna	7	śląd osad./puch. lejk.	II f. neolitu
7	7	Korczyna	8	śląd osadn.	neolit
8	8	Korczyna	9	śląd osadnictwa	neolit
9	9	Korczyna	10	p. osadn.	neolit
				śląd osadn./prah.	
10	10	Korczyna	11	p. osadn./prahist.	
11	11	Korczyna	12	p. osadn.	neolit
12	12	Korczyna	13	osada/lendzielska	II f. neolitu
				p.osadn./przeworska	wcz. okr. rzym.
13	13	Korczyna	14	p. osadn.	neolit.
14	14	Korczyna	15	śląd osadn.	neolit
15	15	Korczyna	16	p. osadn./prah.	
16	16	Korczyna	17	śląd osadn.	neolit
17	17	Korczyna	18	p. osadn.	neolit
				p. osadn./prah.	
18	18	Korczyna	19	p. osadn.	neolit
				p. osadn./prah.	
19	19	Korczyna	20	śląd osadn./prah.	
20	20	Korczyna	21	punkt osadniczy	neolit
21	21	Korczyna	22	śląd osadn.	wcz. epoka brązu
22	22	Korczyna	23	śląd osadn.	neolit
23	23	Korczyna	24	p. osadn.	neolit
24	24	Korczyna	25	śl. osadn./prapolska	wcz. średn.
25	25	Korczyna	26	p. osadn.	wcz. epoka brązu
26	26	Korczyna	27	p. osadn.	wcz. epoka brązu
27	27	Korczyna	28	p. osadn./lendzielska	II f. neolitu
				śl. osadn./lipicka	okr. rzym.
28	28	Korczyna	29	śl. osadn.	wcz. epoka brązu
29	29	Korczyna	30	śląd osadn./prah	
30	30	Korczyna	31	p. osadn.	neolit
31	31	Korczyna	32	p. osadn.	neolit
32	33	Korczyna	34	p. osadn./prapolska	wcz. śred.



Nr obszaru AZP 110-75

Lp.	Nr stanow. na obszarze	Miejscowość	Nr stanow. w miejscow.	Funkcja obiektu/ kultura	Chronologia
1	1	Iskrzynia	3	śl. osadnictwa	neolit
				osada	epoka brązu
				osada	wcz. średn.
				osada	p. średn.
2	4	Kombornia	1	p. osadniczy	p. neolit
				p. osadn./przewor.	OWR
3	5	Kombornia	2	osada	p. średn. lub okr. nowoż.
				śl. osadnictwa	p.f. wcz.średn.
4	6	Kombornia	3	p. osadni./przeworska	OWR
5	7	Kombornia	4	śl. osadn./K.C.Sz.	neolit
6	8	Kombornia	5	śl. osadnictwa	neolit
				śl. osadn./przeworska	OWR
7	9	Kombornia	6	skarby	okres nowoż.
8	10	Kombornia	7	śl. osadnictwa/prahist.	
9	11	Kombornia	8	osada/przeworska	OWR
				śl. osadnictwa	p. średniow.
10	12	Iskrzynia	4	śl. osadn./przeworska	OWR
11	40	Kombornia	9	śl. osadnictwa	wcz. epoka brązu
				osada/przeworska	OWR
12	41	Kombornia	10	śl. osadnictwa	ep. kam.-wcz. e. brązu
				śl. osadnictwa/prah.	
13	42	Kombornia	11	osada	neolit
				osada/prah.	
14	43	Kombornia	12	p. osadniczy	neolit
15	44	Kombornia	13	p. osadniczy	neolit
16	45	Kombornia	14	p. osadniczy/przeworska	OWR
				p. osadniczy/prah.	
17	46	Kombornia	15	śl. osadnictwa	neolit
				p. osadniczy/łużycka	gr. tarnobrz.
18	47	Kombornia	16	śl. osadnictwa/prah.	
19	48	Kombornia	17	p. osadniczy/prah.	
20	49	Kombornia	18	p. osadniczy/prah.	
21	50	Kombornia	19	śl. osadnictwa/prah.	
22	51	Kombornia	20	śl. osadnictwa	ep. kam.-w. ep. brązu
23	52	Kombornia	21	p. osadn./przeworska	OWR
				śl. osadnictwa	wcz. średniow.
24	53	Kombornia	22	śl. osadnictwa/prah.	OWR
25	54	Kombornia	23	p. osadn./prah.	
26	55	Kombornia	24	śl. osadnictwa	neolit
				śl. osadnictwa/prah.	
27	56	Kombornia	25	śl. osadnictwa	ep. kam.-w. ep. brązu
28	57	Kombornia	26	śl. osadnictwa	epoka brązu
				p. osadniczy/prah.	



Nr obszaru AZP 110-75

Lp.	Nr stanow. na obszarze	Miejscowość	Nr stanow. w miejscow.	Funkcja obiektu/ kultura	Chronologia
29	58	Kombornia	27	śl. osadnictwa/prah.	
30	59	Kombornia	28	śl. osadnictwa	neolit
31	60	Kombornia	29	śl. osadnictwa	neolit
32	61	Kombornia	30	śl. osadnictwa/prah.	
33	62	Kombornia	31	śl. osadnictwa/KPL	neolit
34	63	Kombornia	32	śl. osadnictwa	wcz. epoka brązu
35	64	Kombornia	33	śl. osadnictwa/KPL	neolit
				p. osadniczy/prah.	
36	65	Kombornia	34	p. osadniczy	neolit
				śl. osadnictwa/prah.	
37	66	Kombornia	35	śl. osadnictwa/prah.	
38	67	Kombornia	36	p. osadniczy/prah.	
39	68	Kombornia	37	śl. osadnictwa/prah.	
40	69	Kombornia	38	śl. osadnictwa	neolit
41	70	Kombornia	39	p. osadniczy	neolit
				p. osadniczy/prah.	
42	71	Kombornia	40	p. osadniczy/prah.	
				śl. osadnictwa	p. średniow.
43	72	Kombornia	41	śl. osadnictwa/prah.	
44	73	Kombornia	42	śl. osadnictwa/prah.	
45	74	Kombornia	43	śl. osadnictwa	ep. kam.-wcz. ep. brązu
				śl. osadnictwa/prah.	
46	75	Kombornia	44	p. osadniczy	neolit
				p. osadniczy/prah.	
47	76	Kombornia	45	p. osadniczy/prah.	
48	77	Korczyna	58	p. osadniczy/przeworska	OWR
49	78	Korczyna	59	śl. osadnictwa/prah.	
50	79	Korczyna	60	śl. osadn./mierzanowicka	w. epoka brązu
51	80	Korczyna	61	osada/prah.	
52	81	Korczyna	62	osada /KPL	neolit
				śl. osadnictwa	p. neolit-w. ep. brązu
53	82	Korczyna	63	śl. osadnictwa	neolit
54	83	Korczyna	64	p. osadniczy	neolit
55	84	Korczyna	65	śl. osadnictwa	ep. kam.-w. e. brązu
				śl. osadnictwa/prah.	
56	85	Korczyna	66	śl. osadnictwa/prah.	
57	86	Korczyna	67	śl. osadnictwa/prah.	
58	87	Korczyna	68	śl. osadnictwa/prah.	
59	88	Korczyna	69	śl. osadnictwa/prah.	



Nr obszaru AZP 110-75

Lp.	Nr stanow. na obszarze	Miejscowość	Nr stanow. w miejscow.	Funkcja obiektu/ kultura	Chronologia
60	89	Korczyna	70	śl. osadnictwa	ep. kam.-w. ep. brązu
				śl. osadnictwa/prah.	
61	90	Korczyna	71	osada/KCSz	neolit
62	91	Korczyna	72	śl. osadnictwa	wcz. epoka brązu
				p. osadniczy/prah.	
63	92	Korczyna	73	p. osadniczy/przeworska	OWR
64	93	Korczyna	74	śl. osadnictwa	epoka brązu
65	94	Korczyna	75	śl. osadnictwa/prah.	
66	95	Korczyna	76	śl. osadnictwa/prah.	
67	96	Korczyna	77	p. osadniczy	neolit
				p. osadniczy/prah.	
68	97	Korczyna	78	śl. osadnictwa	p. średniow.
				śl. osadnictwa/prah.	
69	98	Korczyna	79	p. osadniczy/prah.	



Nr obszaru AZP 109-74

Lp.	Nr stanow. na obszarze	Miejscowość	Nr stanow. w miejscow.	Funkcja obiektu/ kultura	Chronologia
1	1	Węglówka	1	obwałowania (grodzisko)	XV-XVIII w.
2	2	Węglówka	2	śląd osadn.	neolit/w. epoka brązu
3	3	Węglówka	3	śląd osadn.	neolit/w. epoka brązu
4	4	Węglówka	4	śląd osadn.	neolit/w. epoka brązu
5	5	Węglówka	5	śląd osadn.	neolit/w. epoka brązu
6	52	Korczyna	38	śląd osadn.	o. prahist.
7	53	Korczyna	39	śląd osadn.	neolit/w. epoka brązu
				punkt osadn.	epoka brązu - Ha
				śląd osadn.	o. prahist.
8	54	Korczyna	40	punkt osadn.	epoka brązu - Ha
				śląd osadn.	o. prahist.
9	55	Korczyna	41	śląd osadn.	epoka brązu - Ha
				śląd osadn.	późny okres rzymski
10	56	Korczyna	42	śląd osadn.	o. prahist.
11	57	Korczyna	43	punkt osadn.	o. rzymski
				punkt osadn.	o. prahist.
				osada	średniow.
12	58	Korczyna	44	śląd osadn.	epoka brązu - Ha
				śląd osadn.	o. prahist.
13	59	Korczyna	45	punkt osadn.	epoka brązu - Ha
14	60	Korczyna	46	śląd osadn.	neolit lub w. ep. brązu
				osada	epoka brązu - Ha
15	61	Korczyna	47	śląd osadn.	neolit/wcz. ep. brązu
				punkt osadn.	epoka brązu - Ha
				punkt osadn.	o. prahistor.
16	62	Korczyna	48	punkt osadn.	o. prahistor.
17	63	Korczyna	49	śl. osadn.	neolit/wcz. epok. brązu
				punkt osadn.	epoka brązu - Ha
18	64	Korczyna	50	osada	epoka brązu - Ha
				punkt osadn.	o. prahist.
19	65	Korczyna	51	punkt osadn.	epoka brązu - Ha
				punkt osadn.	o. prahist.
20	66	Korczyna	52	śląd osadn.	o. prahist.
21	67	Korczyna	53	śląd osadn.	o. prahist.
22	68	Korczyna	54	śląd osadn.	neolit/wcz. epok. brązu
				punkt osadn.	o. nowożytny
23	69	Czarnorzeki	1	punkt osadn.	epoka brązu - Ha
				śląd osadn.	o. prahist.
24	70	Czarnorzeki	2	cmentarzysko kurhanowe	wczesne średniowiecze (IX w)
25	71	Czarnorzeki	3	gródek	
26	72	Czarnorzeki	4	śląd osadn.	neolit/wcz. epok. brązu



Nr obszaru AZP 109-75

Lp.	Nr stanow. na obszarze	Miejscowość	Nr stanow. w miejscow.	Funkcja obiektu/kultura	Chronologia
1	2	Krasna	1	śl. osadnictwa	neolit
2	3	Krasna	2	śl. osadnictwa	neolit
3	4	Wola Komborska	1	cmentarzysko kurhanowe	
4	11	Krasna	3	śląd. osadnictwa/KPL	neolit
5	12	Krasna	4	śląd osadnictwa	neolit
6	13	Krasna	5	śląd osadnictwa	neolit
7	15	Korczyna	56	śląd osadnictwa	wcz. średniowiecze
				śląd osadnictwa	p. średniowiecze
8	16	Korczyna	57	śląd osadnictwa	p. średniowiecze
				p. osadniczy	neolit

Nr obszaru AZP 111-75

Lp.	Nr stanow. na obszarze	Miejscowość	Nr stanow. w miejscow.	Funkcja obiektu/kultura	Chronologia
1	32	Iskrzynia	1	śląd osadn./prah.	
2	33	Iskrzynia	2	wały ziemne	

OWR – okres wpływów rzymskich

K.C.Sz. – kultura ceramiki sznurowej

KPL – kultura pucharów lejkowatych

Ha – kultura halsztacka



ANEKS 4

Wykaz miejsc pamięci narodowej na terenie gminy Korczyna.

Lp.	Miejscowość	Lokalizacja	Rodzaj i nazwa obiektu
1	Korczyna	ul. Podzamcze	Tablica pamiątkowa poświęcona Oldze i Andrzejowi Małkowskim
2	Korczyna	ul. Armii Krajowej	Pomnik Młodych Bohaterów Korczyny
3	Kombornia	Kościół parafialny	Tablica pamiątkowa żołnierzom AK
4	Kombornia	Kaplica na cmentarzu parafialnym	Tablica pamiątkowa kapelanowi AK
5	Kombornia	Kaplica na cmentarzu parafialnym	Tablica pamiątkowa mieszkańcom Woli Komborskiej pomordowanym na Syberii
6	Kombornia	Kaplica na cmentarzu parafialnym	Tablica pamiątkowa poświęcona kapelanowi PPAN w 50 rocznicę męczeńskiej śmierci
7	Węglówka	W lesie pod Królewską Górą	Mogiła zbiorowa ziemna żołnierzy I wojny światowej narodowości rosyjskiej, austriackiej i niemieckiej
8	Węglówka	W lesie – „Tajwan”	Mogiła zbiorowa żołnierzy I wojny światowej narodowości rosyjskiej, austriackiej i niemieckiej
9	Krasna	Cmentarz parafialny	Mogiła zbiorowa 3 osób narodowości ukraińskiej zamordowanych przez gestapo w 1943r.
10	Krasna	W lesie „Sucha Góra” (niedaleko stacji telewizyjnej)	Mogiły ziemne poległych Węgrów z I wojny światowej
11	Korczyna	Cmentarz parafialny	Mogiła zbiorowa ziemna I wojny światowej narodowości rosyjskiej, austriackiej i polskiej
12	Korczyna	Cmentarz parafialny	Mogiła-pomnik oficera AK zginął w 1944r.
13	Korczyna	Cmentarz parafialny	Mogiła-pomnik 2 partyzantów zamordowanych w 1944r.
14	Korczyna	Cmentarz parafialny	Mogiła zbiorowa poległym ofiarom II wojny światowej
15	Korczyna	Stary cmentarz	Mogiła zbiorowa ziemna poległych Węgrów z I wojny Światowej
16	Korczyna	Stary cmentarz	Pomnik z tablicą upamiętniającą śmierć jeńców polskich rozstrzelanych przez NKWD w Katyniu, Charkowie i Twerze.
17	Korczyna	ul. Wierzbowa	Mogiła żołnierza radzieckiego poległego w 1944r.
18	Kombornia	Cmentarz parafialny	Mogiły ofiar II wojny światowej
19	Kombornia	Cmentarz parafialny	Mogiła zbiorowa ziemna ofiar I wojny światowej narodowości rosyjskiej, austriackiej i polskiej
20	Iskrzynia	Zagórze	Mogiła zbiorowa żołnierzy rosyjskich z I wojny światowej
21	Iskrzynia	Nad Wisłokiem	Mogiła zbiorowa żołnierzy rosyjskich z I wojny światowej